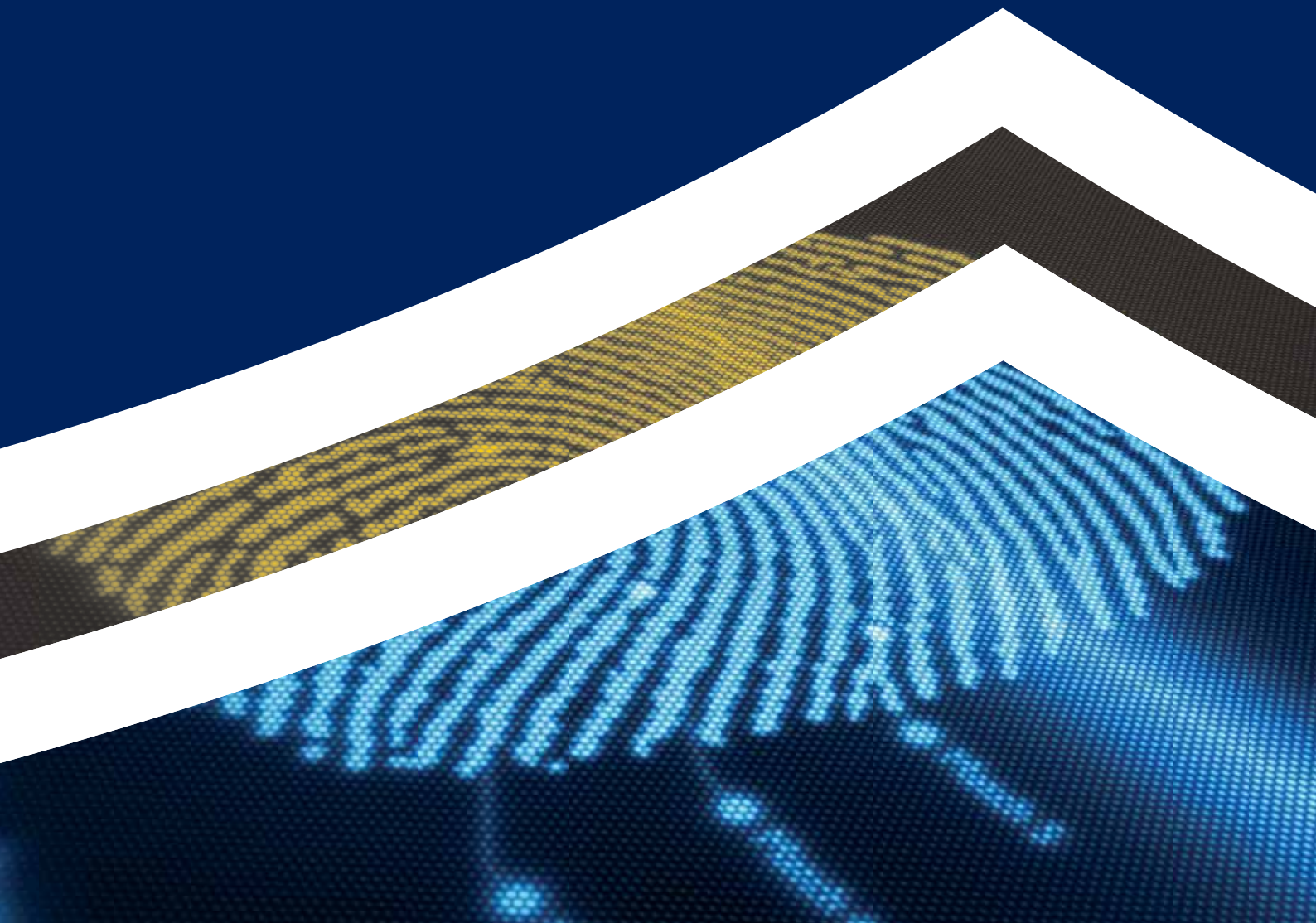
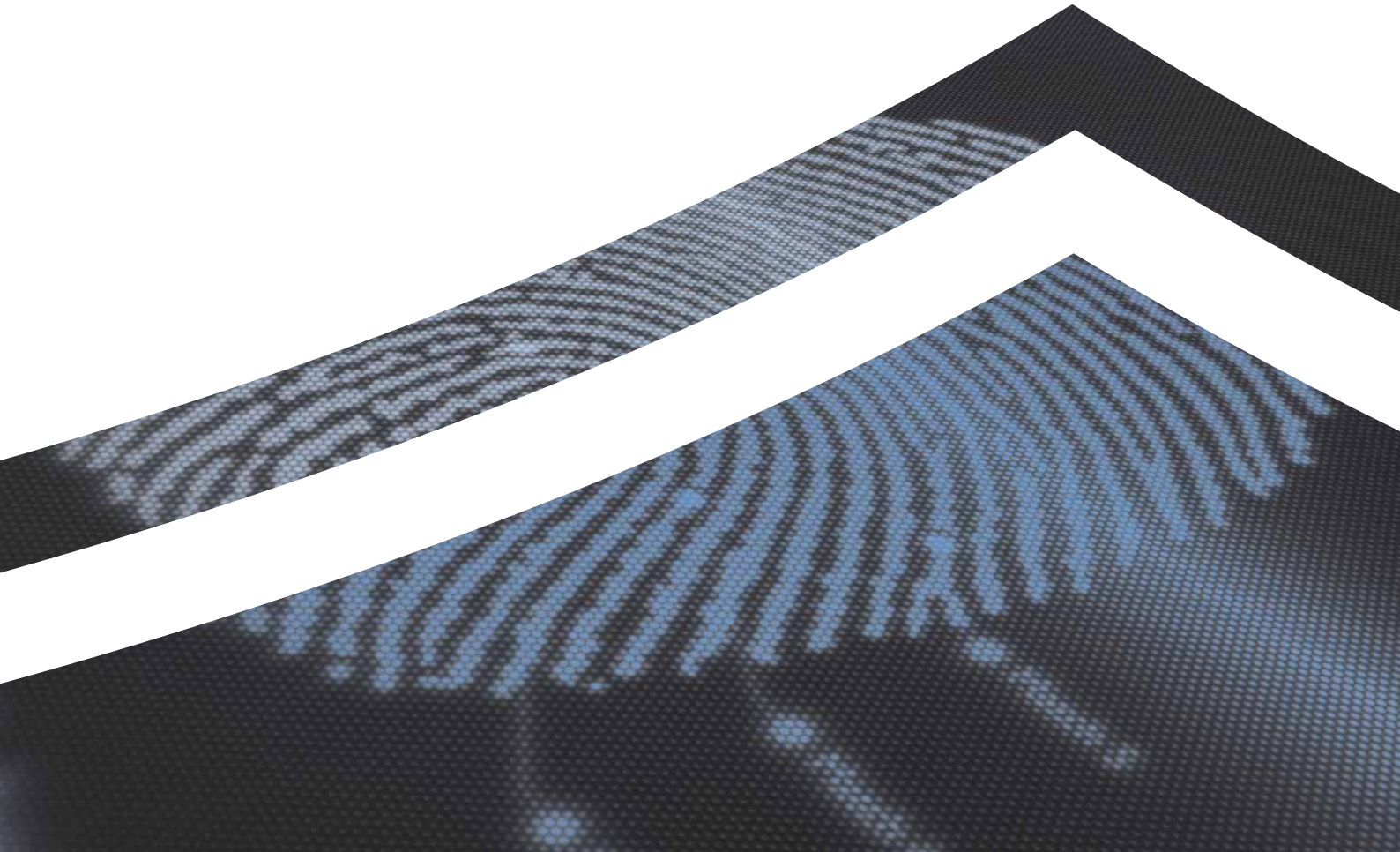
EUROPOLI ÜLEVAADE

Europoli tegevuse üldaruanne

EUROPOLI ÜLEVAADE

Europoli tegevuse üldaruanne

© Euroopa Politseiamet, 2011

Aruanne hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2010.

Kõik õigused kaitstud. Igasugune reprodutseerimine on lubatud üksnes Europoli eelneval loal.

Toimetaja: Agnieszka Biegaj

Kaanefoto: Fotolia

Täname kõiki fotograafe, ELi liikmesriikide õiguskaitseasutusi ja Europoli kontaktbüroosid.

Sisukord

Eessõna 5

1. Europolist 7
   1.1. Missioon, prioriteedid ja visioon 7
   1.2. Vahendid 8

2. Kuidas Europol toimib 9
   2.1. Europoli kontaktametnike võrgustik 10
   2.2. Turvaline sidetaristu 10
   2.3. Europoli infosüsteem 11
   2.4. Turvaline teabevahetusvõrgustik 12
   2.5. Analüüsisüsteem 14
   2.6. ELi õiguskaitse eksperdikeskus 20
   2.7. Andmekaitse 22

3. Europoli operatiivtegevus 25
   3.1. Terrorism 27
   3.2. Narkootikumid 30
   3.3. Inimkaubandus 33
   3.4. Laste seksuaalne ärakasutamine 36
   3.5. Ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamine 39
   3.6. Eurode võltsimine 41
   3.7. Maksekaardipettused 44
   3.8. Kõrgtehnoloogiline kuritegevus 47
   3.9. Intellektuaalomandivastased kuriteod 49
   3.10. Käibemaksupettus ELis 51
   3.11. Rahapesu 52

4. Europoli haare 55
   4.1. ELi liikmesriikide õiguskaitseasutused 55
   4.2. Europoli väliskoostöö 56

5. Edasine tegevus 59
   5.1. Strateegia ja eesmärgid 59
   5.2. Pilguheit tulevikku 59

Eessõna

Teie ees on „Europoli ülevaade – Europoli tegevuse üldaruanne", milles esitatakse ülevaade Europoli tööst aastal 2010.

Väljaande eesmärk on selgitada Europoli panust raskete kuritegude ja terrorismi vastu võitlemisel Euroopas ning esitada iga-aastane tegevuse üldaruanne vastavalt nõukogu otsuse 2009/371/JSK artikli 37 lõike 10 punktile c. „Europoli ülevaade – Europoli tegevuse üldaruanne" esitatakse Euroopa Liidu Nõukogule kinnitamiseks ja nõukogu edastab selle Euroopa Parlamendile tutvumiseks. Lisaks aitab Europoli ülevaate levitamine üldsusele ja seda toetav arutelu Euroopa Parlamendis muuta Europoli tegevust läbipaistvamaks.

2010. aastaga lõpetas Europol oma esimese aasta täieõigusliku ELi ametina ja jätkas oma missiooni toetada ELi õiguskaitseasutusi raskete rahvusvaheliste kuritegude ja terrorismi kõikide vormide ärahoidmisel ning nende vastu võitlemisel. 2010. aastal võeti vastu Euroopa Liidu sisejulgeoleku strateegia. Europol osales aktiivselt strateegia väljatöötamisel ja annab oma panuse selle edukaks elluviimiseks.

ELi sisejulgeoleku strateegia kohaselt on Euroopa Politseiametil keskne roll. See annab Europolile võimaluse täita paremini oma kohustust anda operatiivtuge organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastu võitlemisel. Strateegia keskmes on jälitusteabel põhinev Euroopa julgeolekumudel. See aitab määrata kindlaks ELi ühised prioriteedid ja paremini mõista ohte ELi sisejulgeolekule. Jälitusteabel põhinev tegevus on olnud kõikide Europoli strateegiliste hindamiste aluseks olev kontseptsioon. Nõukogu on juba teinud otsuse ELi uue poliitilise tsükli kohta, milles strateegia püüdlused viiakse praktiliselt ellu.

2010. aastal pärast ELi ja USA vahelist terroristide rahastamise jälgimisprogrammi lepingut, mis jõustus 1. augustil 2010, anti Europolile peamine roll kui asutusele, kes kontrollib USA taotlusi finantstehinguid käsitlevate sõnumite saamiseks määratud teenuseosutajatelt. USA ja ELi vahelise uue koostöövormi eesmärk on teha kindlaks, jälgida ja jälitada terroristide rahastamist.

Eelolev aasta saab olema Europoli jaoks sama teguderohke. Üks meie esimesi prioriteete on Euroopa täiustatud kriminaaljälituse mudeli programmi rakendamine, mis algab ELi järgmise organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnangu (OCTA) avaldamisega mais 2011 ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise prioriteetide sõnastamisega Euroopa Liidu Nõukogu poolt. Samuti alustame oma strateegilise hindamise ümberkujundamist, et kaasata organiseeritud kuritegevuse raskete vormide ohtude hindamine, mis võetakse esimest korda ette 2013. aastal.

Europol on teinud viimaste aastate dünaamilises arengus edusamme ning Europoli haldusnõukogu teeb tihedat koostööd Euroopa Komisjoniga, et anda

sidus ja sõltumatu hinnang ameti tegevusele uue õigusliku korra alusel.

Rahvusvaheliste kuritegelike ja terroristlike võrgustike tõkestamine jääb Europoli peamiseks ja kõige tähtsamaks ülesandeks. Europol toetab jätkuvalt liikmesriike uurimistegevuses, operatiivtöös ja projektides, mille eesmärk on võidelda kõnealuste ohtudega.

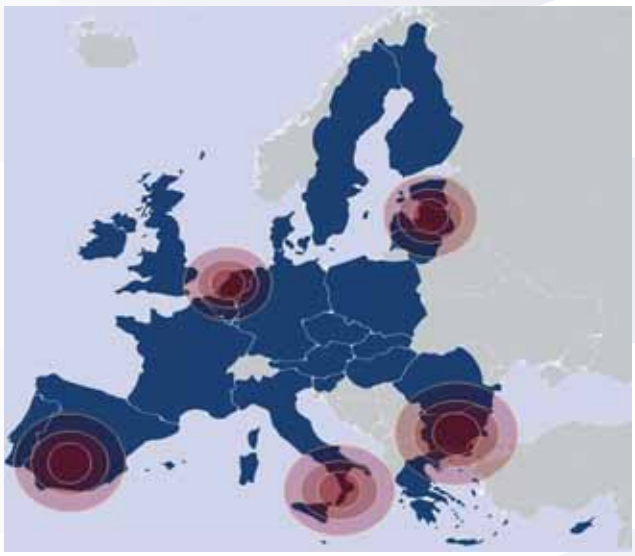
Rob Wainwright
Europoli direktor

1. Europolist

1.1. Missioon, prioriteedid ja visioon

Euroopa Liidu õiguskaitseagentuurina on Europoli eesmärk toetada liikmesriike raskete rahvusvaheliste kuritegude ja terrorismi kõikide vormide ärahoidmisel ning nende vastu võitlemisel. Europol aitab luua ELi kodanike jaoks turvalisema Euroopa, toetades ELi õiguskaitseasutusi kriminaaljälitusteabe vahetamise ja analüüsimise abil.

Suured kuritegelikud ja terroristlikud võrgustikud ohustavad märkimisväärselt ELi sisejulgeolekut ning ELi kodanike turvalisust ja elatusvahendeid. Suurimad julgeolekuohtude allikad on terrorism, rahvusvaheline narkokaubandus, inimkaubandus, eurode ja maksekaartide võltsimine, pettus, korruptsioon ja rahapesu ning muu tegevus, mis on seotud organiseeritud kuritegelike rühmituste tegevusega majanduses. Tekkimas on ka uued ohud, näiteks küberkuritegevus, käibemaksupettus ja muud keerukad kuriteod, mille puhul kasutatakse nüüdisaegset tehnoloogiat ja vabadust, mida pakub ELi siseturg.

Kuritegelikud keskused vastavalt ELi organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnangu määratlusele

Euroopa Liidu Nõukogu on kinnitanud, et kõik kõnealused valdkonnad on prioriteetsed.

Pärast seda, kui Europoli volitusi ja pädevust 2010. aasta reformiga tugevdati, on Europol teejuhiks nendele ohtudele reageerimisel.

Europoli eesmärk on aidata muuta Euroopa turvalisemaks, toetades parimal võimalikul viisil liikmesriikide õiguskaitseasutusi. Selle saavutamiseks peab ta tagama Euroopa Liidule ainulaadse kogumi operatiivteenuseid, arendades esmajärjekorras välja:

- õiguskaitseoperatsioonide tugikeskuse,
- kriminaalteabe keskuse ja
- õiguskaitse eksperdikeskuse.

2010. aastal võeti vastu ELi sisejulgeoleku strateegia, mis on oluline dokument ELi pikaajalise poliitika kujundamiseks õiguskaitse valdkonnas. Sisejulgeoleku strateegias kavandatakse Euroopa sisejulgeolekupoliitika eri aspekte ja esitatakse strateegilised tegevussuunised. Strateegiat on täiendatud Euroopa Komisjoni teatisega[1], mille eesmärk on toetada strateegia rakendamist. Selles määratakse kindlaks viis julgeolekuvaldkonna eesmärki. Kolme nendest – kuritegelike võrgustike töö tõkestamine, terrorismi ennetamine ja küberruumi julgeolek – hõlmab ulatuslikult ka Europoli mandaat. Komisjoni poolt eesmärkide saavutamiseks väljapakutud konkreetsed meetmed peegeldavad Europoli hästi toimivaid pädevusvaldkondi.

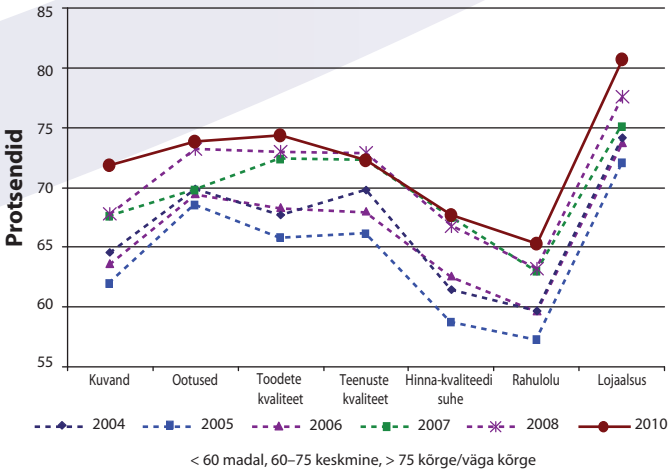
Kaks kõnealust dokumenti annavad Europolile märkimisväärse rakendusliku rolli ja pakuvad suurepärast võimalust edasiseks arenguks järgnevatel aastatel. Dokumentide üks põhimõiste on jälitusteabel põhinev tegevus. Lisaks määratakse strateegias kindlaks Europoli roll, märkides, et selle peamised eesmärgid

[1] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine: viis sammu turvalisema Euroopa suunas" (KOM(2010) 673 (lõplik)).

on koguda ja vahetada teavet ning lihtsustada õiguskaitseasutuste koostööd organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastu võitlemisel. Strateegias rõhutatakse ka Europoli rolli regulaarse ohtude hinnangu andjana.

2010. aastal korraldas uuringufirma EPSI Rating veebipõhise kasutajate rahulolu uuringu. Uuringu tulemused näitasid, et rahulolu Europoliga kasvab. Igas valdkonnas (ühe erandiga) saadud tulemused olid kõrgeimad alates 2002. aastast, kui Europoli kasutajauuring tarvitusele võeti. Kõik uuringus käsitletud 57 Europoli toodet said positiivse hinnangu.

EUROPOL KASUTAJATE PILGU LÄBI

Allikas: Europoli kasutajauuring 2010

1.2. VAHENDID

Europol kasutab oma ainulaadseid infosüsteeme ja 698 töötaja, sh 100 analüütiku teadmisi, et teha kindlaks kõige ohtlikumad kuritegelikud ja terroristlikud võrgustikud Euroopas ning jälgida neid. Õiguskaitseasutused, keda esindavad Europolis 129 Europoli kontaktametnikku, kes teevad koostööd Europoli ööpäevaringse kõrge turvalisusega operatiivteenistuste keskusega ja selle turvalise andmebaasiga, on edukalt tõkestanud mitme kuritegeliku ja terroristliku võrgustiku töö, vahistades tuhandeid ohtlikke kurjategijaid, saades tagasi miljoneid eurosid, päästes tuhandeid kuriteoohvreid, kaasa arvatud inimkaubanduse ohvriks langenud lapsed.

PÕHIFAKTID EUROPOLI KOHTA (2010)

- *Peakorter:* Haag, Madalmaad
- *Töötajad:* 698 töötajat peakorteris, sealhulgas 129 Europoli kontaktametnikku
- *Eelarve:* 92,8 miljonit eurot
- *Teenindab:* 27 ELi liikmesriiki, 500 miljonit ELi kodanikku
- *Toetab:* 12 000 piiriülest õiguskaitsealast uurimist

2010. aastal muudeti Europol ELi ametiks ja sellest alates on seda rahastatud ELi eelarvest. Europoli haldusnõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament osalevad Europoli eelarve koostamisel. Europoli 2010. aasta eelarve oli algselt 80,1 miljonit eurot. Ametiks ülemineku hõlbustamiseks lisati 2009. aastast ülekantud assigneeringud 2010. aasta eelarvesse. Peale selle lisati eelarvele komisjoni toetused ja teatud lisatulu. Kõnealune täiendav summa on ligikaudu 12,7 miljonit eurot, mille tulemusel 2010. aasta muudetud eelarve on kokku 92,8 miljonit eurot.

2. Kuidas Europol toimib

© Fabiana Scarazzato

Rahvusvahelised kuritegelikud ja terrorirühmitused tegutsevad kogu maailmas, kasutades kõige uuemat tehnoloogiat. Tõhusaks ja kooskõlastatud reageerimiseks peab Europol olema sama paindlik ja uuenduslik ning tagama, et tema meetodid ja vahendid on ajakohased. Europolil on nüüdisaegsed andmebaasid ja sidekanalid, mis pakuvad kiireid ja turvalisi võimalusi olulise teabe säilitamiseks, otsimiseks, visualiseerimiseks, analüüsimiseks ja seostamiseks. Teabe kogumine, analüüsimine ja levitamine tähendab suure hulga isikuandmete vahetamist. Selliste ülesannete täitmisel järgib Europol andmekaitse ja andmeturbe kõrgeimaid standardeid.

Kõik Europoli andmebaasid ja teenused on kättesaadavad kõigil nädalapäevadel ööpäev läbi. Kui liikmesriik seda taotleb, saadetakse sinna eksperdid ja tehakse teenused kättesaadavaks kohapealses mobiilses büroos.

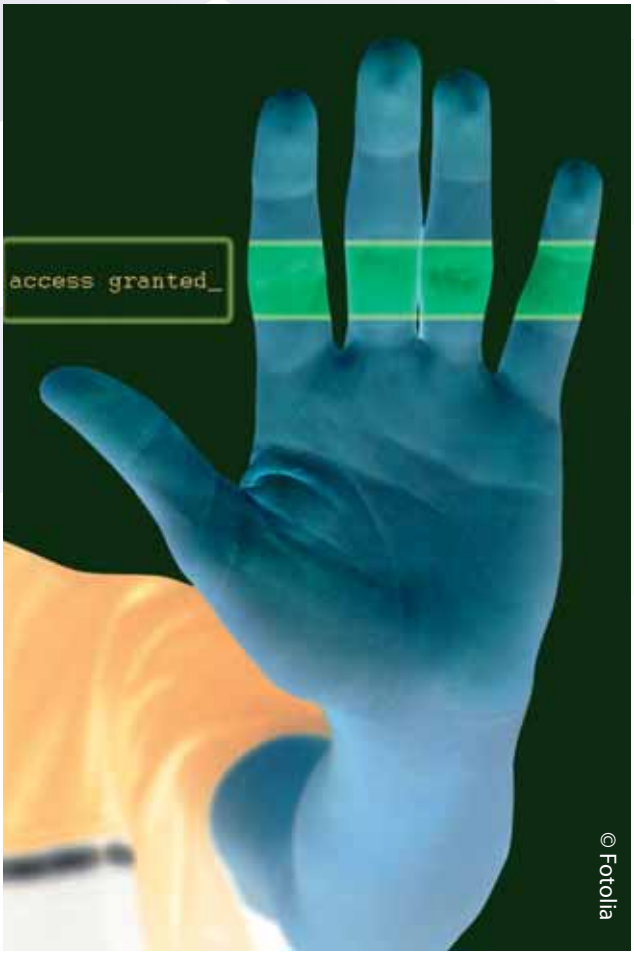
Europoli ööpäevaringne operatiivkeskus

Europoli ööpäevaringne operatiivkeskus on ühtne koht Europoli, liikmesriikide ja kolmandate osapoolte vaheliseks teabevahetuseks. Operatiivkeskusel on viis peamist ülesannet:

- Tsentraliseeritud ristkontrolliteenus: sissetulevaid andmeid võrreldakse kiiresti olemasolevate andmetega. Operatiivteavet töödeldakse Europoli süsteemi siseselt, kasutades analüüsimiseks koostatud tööfaile, mis keskenduvad konkreetsele kuriteovaldkonnale. Kui analüüsimiseks koostatud tööfailid annavad mitu tabamust, koondatakse kogu teave ühte analüüsiaruandesse ja andmed esitanud osapoolele antakse kiire tagasiside, tõstes esile seosed, mis osutavad uutele suundumustele ja arengutele kuritegelikul maastikul Euroopa Liidus.
- Europoli uus õiguslik alus võimaldab töödelda isikuandmeid selleks, et teha kindlaks, kas sellised andmed on Europoli ülesannete jaoks vajalikud ja neid saab lisada Europoli infosüsteemi või analüüsimiseks koostatud tööfailidesse.
- Analüüsitugi temaatiliste juhtumite puhul: juhtumeid ja andmeid, mis esinevad korraga mitmes analüüsiprojektis, saab Europol nüüd kohe analüüsida.
- Kolmandate osapooltega suhtlemine: operatiivkeskus töötleb kogu kolmandatelt osapooltelt saadud teavet, tagades, et andmed edastatakse asjakohase projekti raames edasiseks töötlemiseks ning et andmete esitajale antakse õigeaegne ja täpne vastus.
- Politseitöö toetamine suurürituste ajal: operatiivkeskus koordineerib Europoli toetust politseile suurürituste ajal, st rahvusvaheliselt oluliste spordi-, majandus-, poliitika- või kultuuriürituste ajal, mis võivad olla kuritegevuse ja terrorismi sihtmärgiks.

2.1. Europoli kontaktametnike võrgustik

Europoli kontaktametnikud ühendavad Europoli Haagis asuvat peakorterit ja liikmesriikide pealinnades asuvat Europoli 27 siseriiklikku üksust. Tegemist on ainulaadse võrgustikuga, kuhu kuulub 129 kontaktametnikku, kellel on oluline osa igapäevases õiguskaitsetegevuses, hõlbustades teabevahetust ning toetades ja koordineerides käimasolevaid uurimisi. Europolil on ka kontaktametnikud kümnest ELi-välisest riigist ja organisatsioonist, kes teevad Europoliga koostööd koostöölepingute alusel. Kõnealust võrgustikku toetavad Europoli pakutavad turvalised sidekanalid. Lisaks on Europol lähetanud kaks kontaktametnikku Washingtoni ja ühe Interpoli peakorterisse Lyonis.

© Fotolia

© Fotolia

2.2. Turvaline sidetaristu

Oma tegevuse toetamiseks ning üha rohkemate operatiiv- ja strateegiliste teenuste osutamiseks liikmesriikidele, ELi-välistele riikidele ning kolmandatele osapooltele säilitab ja arendab Europol pidevalt tehniliselt täiustatud, usaldusväärset, tõhusat ja turvalist sidetaristut.

Selle selgrooks on võrk, kuhu kuuluvad kõik liikmesriigid ning üha kasvav hulk ELi-väliseid riike ja kolmandaid osapooli, kellega Europol on sõlminud koostöölepingud. 2010. aasta jooksul loodi neli uut ELi-välist võrguühendust ja ajakohastati nelja turvalise ekstraneti teenust.

Võrgutaristu turvalisus on Europoli jaoks tähtis, kuna tänu tipptasemel turvalisusele on võimalik säilitada usaldust kõikide osaliste vahel, kes jagavad teavet ja luureandmeid Europoliga ning Europoli kaudu.

Operatsioon „Phantom”

2010. aasta veebruaris aitas Europol Saksa politseil vahistada viis isikut, kes aitasid kaasa ebaseaduslikule sisserändele, sealhulgas kolm peamist kahtlusalust. Operatsiooni käigus otsisid uurijad läbi 18 hoonet Berliinis, Brandenburgis ja Saksimaal. Lisaks tõendusmaterjalile saadi kätte rohkem kui 55 000 eurot sularaha, mitu arvutit, käsirelv ja kokaiini. Läbiotsimiste käigus leiti üheksa Vietnamist pärit ebaseaduslikku sisserändajat.

© Bernhard Gorholt

Europoli toetatud uurimistes keskenduti rohkem kui 20 kahtlusalusele, kes tõid salaja üle piiri ebaseaduslikke sisserändajaid, lubades neile lõppsihtkohta jõudmist, kuigi eelmised katsed olid ebaõnnestunud. Kogu reisi eest nõuti ligikaudu 10 000 eurot ja see pidi kestma paarist päevast mitme nädalani. Ebaseaduslike sisserändajate perekonnad olid nende reisi rahastamiseks sageli müünud kogu oma vara.

Mõnel juhul müüsid sisserändajad ebaseaduslikult teatud kaupu, näiteks sigarette, et rahastada oma edasist reisi Lääne-Euroopasse – peamiselt Prantsusmaale ja Ühendkuningriiki. Mõne salaja üle piiri toodud sisserändaja sõnul on Ühendkuningriik unistuste sihtkoht vietnamlastele, kes saavad tööd aednikena ebaseaduslikes kanepikasvandustes.

Uuriti kogu Euroopas tegutsevat kuritegelikku võrgustikku. Uurimine toimus samaaegselt Prantsusmaal, Slovakkias, Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Ühendkuningriigis. Selles ulatuslikus operatsioonis osales rohkem kui 250 uurijat Saksamaa Föderaalsest Politseist ja Berliini Politseist.

Et läbiotsimiste arv oli suur, pakkusid Europoli eksperdid operatiivkeskuses tehnilist ekspertiisi ja analüüsituge. Uurimise ajal koostas Europol mitu luurearuannet ja lihtsustas luureandmete vahetamist, mille tulemusel avastati uusi kuritegelikke sidemeid.

2.3. Europoli infosüsteem

Europoli infosüsteemi (EIS) peamine eesmärk on teha kindlaks eri liikmesriikide ja kolmandate osapoolte esitatud andmete kokkulangevused.

Kõige rohkem andmeid andis süsteemi Saksamaa, kellele järgnesid Prantsusmaa, Belgia, Europol (kolmandate osapoolte nimel) ja Hispaania. Tuleks märkida, et suurem osa andmetest sisestatakse EISi andmete laadimise automatiseeritud süsteemide abil.

Süsteemi uus versioon võeti kasutusele 2010. aasta alguses. Kõige olulisem muudatus oli töötlemiskoodide automatiseeritud rakendamine. See annab liikmesriikidele võimaluse jagada tundlikku teavet optimaalsetel tingimustel, et kaitsta oma andmeid. Lisaks tehti suuri edusamme, et toetada liikmesriike

automatiseeritud andmelaadurite kasutuselevõtul. 2010. aastal võtsid Poola ja Ühendkuningriik kasutusele automatiseeritud andmete laadimise süsteemid. Nende liikmesriikide koguarv, kellel on nüüd võimalik laadida andmeid automaatselt Europoli süsteemi, on kasvanud kaheteistkümneni. Mitu riiki teeb selle vahendi kasutuselevõtuks ettevalmistusi.

Europoli infosüsteem (detsember 2010)

Sisaldab:

- 174 459 objekti
- 35 585 kannet isikute kohta

2009. aasta detsembriga võrreldes suurenes Europoli infosüsteemi objektide arv 28% võrra.

Peamised kuriteovaldkonnad:
- narkokaubandus, 26% kõikidest objektidest
- inimkaubandus, 24%
- raha võltsimine, 20%
- röövimised, 9%
- pettus või kelmus, 4%.

Kasutus:
- 2010. aastal sisestati Europoli infosüsteemi 137 339 uut kirjet
- 2010. aastal tehti süsteemis 147 345 otsingut

Töötlemiskoodid

Infoallika kaitsmiseks kasutatakse töötlemiskoode. Koodidega tagatakse teabe turvalisus ning selle turvaline ja asjakohane töötlemine vastavalt teabe omaniku soovidele ja järgides täielikult liikmesriikide siseriiklikke õigusakte. Töötlemiskoodidega määratakse ära, mida konkreetse teabega saab teha ja kes pääseb sellele tulevikus juurde.

2.4. Turvaline teabevahetusvõrgustik

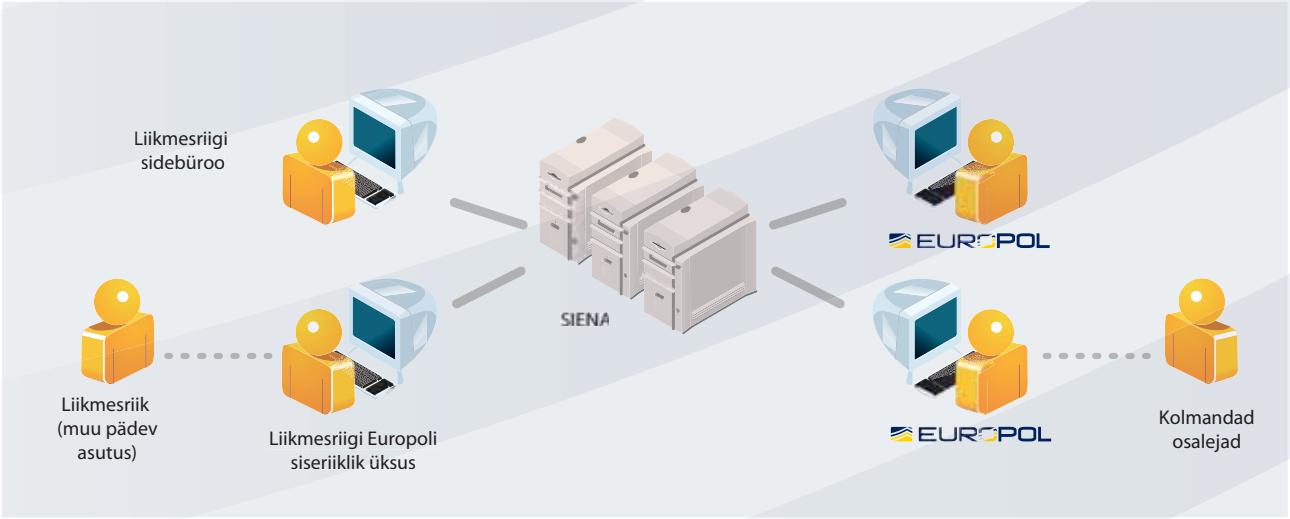
Europoli turvaline teabevahetusvõrk (SIENA) on uue põlvkonna vahend, mis on kujundatud võimaldama Europolil, liikmesriikidel ja kolmandatel osapooltel, kellega Europol on sõlminud koostöölepingu, vahetada kiiresti, turvaliselt ning kasutajasõbralikul viisil operatiiv- ja strateegilist teavet kuritegude kohta, samuti luureandmeid.

Teabevahetus SIENA kaudu (2010)

- Algatati 11 738 uut juhtumit, igas kuus keskmiselt 978 → suurenemine 12% võrreldes 2009. aastaga;
- 29% uutest juhtumitest oli seotud uimastitega, millele järgnesid pettus ja kelmus (16%), raha võltsimine (13%), ebaseaduslik sisseränne (9%) ja muud maksevahenditega seotud pettused (8%);
- liikmesriikide, Europoli ja kolmandate osapoolte vahel vahetati 250 978 operatiivsõnumit, igas kuus keskmiselt 20 940.

SIENA on kasutusel alates 1. juulist 2009. SIENA kavandamisel ja toimimisel pöörati suurt tähelepanu andmekaitsele ja konfidentsiaalsusele, et tagada vastavus kõikidele õiguslikele nõuetele. Samuti loetakse oluliseks turvalisust: piiratud kasutusega teabe turvaliseks vahetamiseks on võetud kõik vajalikud meetmed. Lisaks on võetud arvesse õiguskaitseteabe vahetamise parimaid tavasid, näiteks töötlemis- ja hindamiskoodide usaldusväärsus ja kasutamine, millega täpsustatakse kasutustingimused.

SIENA oli algusest peale kavandatud lihtsustama Europoli siseriiklike üksuste, liikmesriikide kontaktbüroode ja Europoli vahelist suhtlemist. 2010. aastal SIENAt kohandati, et lisada selle kasutajateringi ELi õiguskaitseasutused ning sellised koostööpartnerid nagu Eurojust, Interpol, Austraalia, Kanada, Norra, Šveits ja USA. Juurdepääs on praegu väljatöötamisel ning see hõlmab koolitust ja turvalisi võrgulaiendusi.

Europol tagab SIENA kaudu kuritegevusteabe turvalise vahetamise.

SIENA väliskasutajate märkused

„Tegemist on väga hea tootega, mida on üsna palju täiendatud."
(Prantsusmaa)

„Täiustatud otsingu- ja statistikafunktsioonid on meie jaoks äärmiselt kasulikud ..."
(Prantsusmaa)

„Mulle meeldivad uued otsingu- ja statistikavõimalused, mis on tõepoolest head lahendused ..."
(Rootsi)

„„SIENA 2.0 on esimese versiooniga võrreldes tõeline edasiminek."
(Madalmaad)

2.5. Analüüsisüsteem

2.5.1. Operatiivanalüüs

Analüüs on kogu tänapäevase jälitusteabel põhineva õiguskaitsetegevuse nurgakivi ja väga oluline kogu Europoli tegevuses. Meie analüüsivõime põhineb tipptehnoloogial, mida on kohandatud õiguskaitse vajadustega. Europoli analüütikud kasutavad uusimaid metoodikaid ja tehnikaid, mis aitavad ELi piiriülestes uurimistes välja selgitada puuduvad lülid. Analüütikud töötavad temaatiliste analüüsimiseks koostatud tööfailidega, et edastada ELi liikmesriikides toimuvate operatsioonide tarvis teavet. Selle teabe abil saavutatakse paljudes rahvusvahelistes uurimistes sageli läbimurre.

© Fotolia

Sotsiaalvõrgustike analüüs

Europol on asunud innovatiivse meetodina kasutama luureanalüüsi käigus ning organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi oluliste uurimiste abivahendina uusimat sotsiaalvõrgustike analüüsi.

Luureanalüütikud suudavad nüüd matemaatiliste algoritmide abil kaardistada ja mõõta keerulisi ja/või suuri andmehulki ning selgitada kiiresti välja peamised osalised, kahtlustatavate rühmad ja muud peidetud seaduspärad, mis jääksid muul juhul märkamata. Sotsiaalvõrgustike analüüs on väärtuslik meetod, mis täiendab tavapäraseid seostel põhinevaid analüüsitehnikaid, parandab luurearuandluse kvaliteeti ja aitab keskenduda esmajärjekorras uurimistegevusele.

Europoli analüüsisüsteem on operatiivteabe süsteem, mis sisaldab Europoli sidusrühmadelt saadud teavet.

Analüüsisüsteemi eri osade eelised on järgmised:

- teabe tsentraliseerimine ja haldamine,
- kohandatavad tekstikaevelahendused ja
- analüüsivõimekus mitmesuguste analüüsivahendite abil.

Europoli süsteemid on omavahel seotud, mis tähendab, et kogu ühte süsteemi sisestatud teave on leitav ka teistest.

Kriminalistiline arvutivõrgustik

2010. aasta jooksul viis Europol lõpule uusima vahendi rakendamise esimese etapi kuritegevusega seotud digiandmetest teabe kogumiseks ja analüüsimiseks. Suutlikkusest tuvastada suurtest digiandmehulkadest kiiresti vajalik teave, säilitades samas selle õigusliku kehtivuse, on saamas kuritegevusega võitlemisel otsustav relv. Kõnealuse uue tehnilise lahenduse abil saab Europol nüüd pakkuda kvaliteetset teenust Euroopa õiguskaitseasutustele, kes seda teavet tuvastavad ja töötlevad, kusjuures töödelda on võimalik märksa suuremaid andmemahte. Sellele keskselt pakutavale teenusele lisandub võimalus toetada pädevaid asutusi kohapeal, kasutades arvutiandmete ekspertiisiks eksperdi ja mobiilsete seadmete abi.

2.5.2. Strateegiline analüüs

Strateegiline analüüs on veel üks Europoli analüüsitoimingute oluline osa.

Organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang (OCTA), 2006

Organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang (OCTA) on kõige olulisem Europoli koostatud strateegilise analüüsi dokument. Selle dokumendi põhjal koostab Euroopa Liidu Nõukogu oma prioriteedid ja soovitused organiseeritud kuritegevusega võitlemiseks Euroopas. Jälitusteabel põhineva politseitöö põhimõtete kohaselt koostatud OCTAt peetakse teedrajavaks projektiks ning OCTA lühikese eluea jooksul on selles võetud kasutusele uudseid kontseptsioone – nagu kuritegelikud keskused ja organiseeritud kuritegelike rühmituste tüpoloogia – mis on heaks kiidetud ja kasutusse võetud poliitilisel, õiguskaitse ja akadeemilisel tasandil. 2013. aastal asendatakse OCTA täiendatud väljaandega – raske ja organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnanguga (SOCTA).

Projekt „Harmony” ja poliitiline tsükkel

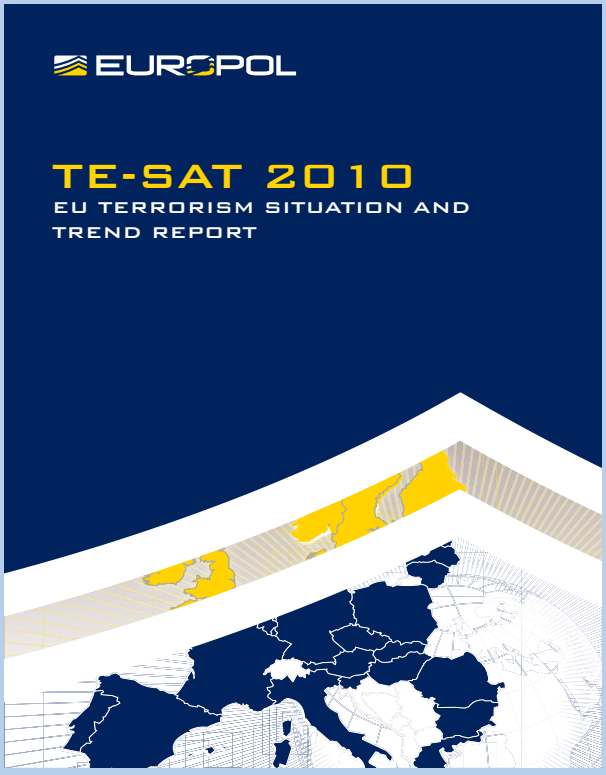
Projekt „Harmony” kestis oktoobrist 2009 kuni detsembrini 2010 ja seda rahastas Euroopa Komisjon. Projekti juhtis Belgia ning partneriteks olid Europol, Madalmaad ja Ühendkuningriik. Projekti põhieesmärk oli läbi vaadata Euroopa kriminaaljälituse mudel ja seda täiendada. Europol osales „Harmony” projektis aktiivselt, aidates kaasa väljatöötatava mehhanismi üldisele kvaliteedile.

Esimene prooviks korraldatav kaheaastane poliitiline tsükkel algab OCTA avaldamisega mais 2011. Koos hinnanguga esitab Europol ka järeldused ning prioriteetsete kuritegevusvaldkondade ja võimalike vastumeetmete nimekirja. Seejärel esitab nõukogu oma järeldused organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse prioriteetide kohta. Terviklik nelja-aastane poliitikatsükkel algab 2013. aastal ning nõukogu esitab järeldused Europoli koostatud esimese raske ja organiseeritud kuritegevuse hinnangu alusel.

Sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisel komiteel on poliitikatsüklis põhiroll. Komitee peaks toetama nõukogu prioriteetide valikul, samuti mitmeaastaste strateegiakavade ja iga-aastaste operatiivtegevuskavade vastuvõtmisel, et saavutada nõukogu seatud eesmärgid. Et Europol osaleb aktiivselt komitee menetlustes, saab tema konkreetseid oskusteadmisi poliitika kujundamise protsessis täielikult kasutada.

Aruanne terrorismi olukorra ja suundumuste kohta Euroopa Liidus (TE-SAT), 2007

2010. aastal koostas Europol oma neljanda iga-aastase aruande terrorismi olukorra ja suundumuste kohta (TE-SAT). Aruandes teavitatakse Euroopa Parlamenti ja nõukogu terrorisminähtusest ELis õiguskaitse seisukohast.

TE-SAT-aruanne on avalik dokument, mis põhineb ELi liikmesriikide ja ELi-väliste riikide ning partnerorganisatsioonide nagu näiteks Eurojusti antud teabel.

2010. aasta aruanne viitas terrorirünnakute arvu jätkuvale vähenemisele ELis, kuid hoiatas valvsuse kaotamise eest. Islamiterroristid ELis ja väljaspool püüdsid jätkuvalt tekitada valimatut massihävitust, nagu näitab Nigeeria radikaalse kodaniku katse õhkida 25. detsembril 2009 Amsterdamist Detroiti lendav USA reisilennuk. Üks 2010. aasta TE-SAT-aruandes kirjeldatud terroristlikke suundumusi on see, et islamiterroristlikke tegusid panevad üha enam toime üksinda tegutsevad radikaalsed ja sageli iseenda nimel tegutsevad isikud. Lisaks viidati aruandes, et ELis kasvab vasakpoolne ja anarhistlik terrorism.

Venemaa organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang (ROCTA), 2008

Selles konkreetses ohuhinnangus uuritakse praegusi ja tulevasi ohte, mis tulenevad Venemaa organiseeritud kuritegevusest kogu Euroopa Liidule. 2010. aasta aruandes jõuti järeldusele, et Vene organiseeritud kuritegevusel on mitmel ELi kriminaalturul oluline roll. Rahapesu, inim-, relva-, narkokaubandus, sigarettide salakaubandus, pettused ja majanduskuriteod on peamised, mille mõju on tunda ELis, aga ka väljaspool. Peamiselt soodustab Vene organiseeritud kuritegevust finantssektor, mis näib soosivat ja kuritarvitavat teatud finants- ja maksuvabu keskuseid, samuti panku ja finantseerimisasutusi kogu ELis ja mujalgi, et hõlbustada kuritegevust ning legaliseerida kuritegelikku tulu.

Lääne-Aafrika organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang (OCTA-WA), 2009

Aruandes tõdetakse, et Lääne-Aafrika päritolu organiseeritud kuritegevuse oht ja eelkõige selle mõju ELi sisejulgeolekule kasvab. Aruandes tuuakse välja ohu põhijooned ja pakutakse ideid sellega tulemuslikuks võitlemiseks. Seda tehes annab aruanne hinnangu peamistele organiseeritud kuritegevuse liikidele, mis seovad Lääne-Aafrika kuritegelikku olukorda ning ELi eelkõige narkokaubanduse, inimkaubanduse, ebaseadusliku sisserände ja pettuse valdkonnas. Samuti kirjeldatakse aruandes Lääne-Aafrika peamisi organiseeritud kuritegelikke rühmitusi ja nende seoseid organiseeritud kuritegevuse arenguga Euroopa Liidus.

Strateegilised analüüsid nagu OCTA, ROCTA, OCTA-WA ja TE-SAT aitavad toetada otsustajaid, kes tegelevad konkreetsete prioriteetide väljaselgitamisega organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastase võitluse keerulises valdkonnas. Poliitiliste suuniste alusel saavad õiguskaitseametnikud seejärel oma operatiivtööd riigi, piirkonna ja kohalikule tasandile kohandada. Samuti on neil võimalus kasutada Europoli, Läänemere riikide rakkerühma ja Kagu-Euroopa koostööalgatuse olemasolevaid piirkondlikke koostöömehhanisme. Lissaboni lepingu kohaselt kasvab igakülgsete ohuhinnangute osatähtsus pidevalt, mis teeb Europolist poliitikakujundamise protsessi olulise osalise.

Äsja moodustati Europoli seire-, analüüsi- ja teatamismeeskond, et võimaldada ELi liikmesriikide pädevatel asutustel kasutada veel üht strateegilist toodet: varajasi hoiatusteateid organiseeritud kuritegevuse uute ohtude kohta. 2010. aastal edastas seire-, analüüsi- ja teatamismeeskond organiseeritud kuritegevuse kohta kuus teadet. Hindamisi alustati pärast Horvaatia, Soome, Taani ja Tšehhi Vabariigi võimudelt teadete ning algsete ohuaruannete saamist, lähtudes Hispaania ja Belgia kui ELi eesistujariikide prioriteetidest.

2010. aastal esitatud organiseeritud kuritegevuse ohuteated hõlmasid järgmisi teemasid:

- Põrguinglite motoklubi laienemine Kagu-Euroopasse. Põrguinglite motoklubi on oma tegevust oluliselt laiendanud Ida-Euroopasse. Viimase paari aasta jooksul on Põrguinglid Kagu-Euroopas, eelkõige Türgis ja Albaanias väga kiiresti oma tegevust laiendanud. Oma territoriaalse võimu kehtestamisel Kagu-Euroopas on Põrguinglid loonud soojad suhted Albaania, Bulgaaria ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ebaseaduslike mootorrattajõukudega ning on seadnud end sisse ka Türgis. Nüüd Kagu-Aasias pesitsevad Põrguinglite liikmed võivad hakata osalema nn Balkani tee narkokaubanduses.

© Europol

- Organiseeritud kuritegevuses osalevad tänavajõugud ELis. Mõne tänavajõugu aina rahvusvahelisem tegevus kujutab endast piiriülest ohtu. Kõrgema taseme tänavajõukudena võivad organiseeritud kuritegevusega liituda eelkõige jõugud nagu Latin Kings (Lõuna-Euroopas) ja Black Cobra (Põhja-Euroopas). Lisaks sellele võib nende puhul täheldada sidemeid organiseeritud kuritegelike rühmitustega ELi mitme madalama taseme tänavajõugu puhul.
- Ebaseaduslik kaubandus ja rasketulirelvade levik ELis. Kõnealuses ohuteates kirjeldati, kuidas organiseeritud kuritegelike rühmituste valduses on üha rohkem rasketulirelvi. Rühmituste valmisolek kasutada tulirelvi asustatud piirkondades ohustab nii üldsust kui ka õiguskaitsetöötajaid. Ehkki enamik organiseeritud kuritegelikest rühmitustest eelistab käsirelvi, kasutatakse üha rohkem ka rasketulirelvi nagu näiteks lahingvintpüssid (nt AK-47) ja lõhkeseadeldised. Samal ajal kui rasketulirelvade levik ELis näib praegu suures osas nõudlust rahuldavat, suudavad Kagu-Euroopa tarnijad rahuldada mis tahes nõudluse kasvu. See, et Kalašnikovi automaadi või raketiheitja saab mõnes ELi piirkonnas kätte kõigest 300–700 euroga, näitab, kui lihtne on kurjategijatel neid hankida.
- Kerglennukite kasutamine salakaubaveoks. Lisaks narkootikumide veole Euroopa Liidus kasutatakse kerglennukeid ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamiseks, inimkaubanduse ohvrite transpordiks ning tulirelvade, teemantide ja sularahasaadetiste transpordiks rahapesul. Kerglennukite salakaubaveoks kasutamise sagenemist soodustab kogu ELi hõlmava seire ja sanktsioonide puudumine.
- Alaealiste süstemaatiline ärakasutamine liikuvate organiseeritud kuritegelike (ränd)rühmituste poolt kogu ELis. Nende rühmituste poolt alaealiste kontrolli all hoidmiseks ja ärakasutamiseks kasutatava vägivalla ja hirmutamise, sealhulgas vägivalla äärmuslike vormide, nagu seksuaalse kuritarvitamise ja piinamise raskusaste kasvab. Ehkki ohu täielik ulatus ei ole teada, on alaealistega paljudel juhtudel kaubeldud nende seksuaalseks ja tööjõuna ärakasutamiseks. Rühmitused teevad koostööd teistega, eelkõige alaealiste päritolupiirkondade vahendajatega, et tagada ohvrite pidev vool ning vähendada õiguskaitseasutuste poolt avastamise ohtu alaealiste regulaarse ümberpaigutamisega eri rühmituste vahel.

Europoli võitlus sigarettide salakaubaveoga

Europol toetab õiguskaitseasutusi sigarettide ja tubakatoodete ebaseadusliku tootmise ja salakaubaveoga tegelevate organiseeritud kuritegelike rühmituste tegevuse tõkestamisel ning sellega võitlemisel. Keelatud tubakakaubandus läheb ELile maksma umbes 10 miljardi euro väärtuses saamata jäänud tulu aastas.

Võltsitud ja salakaubana riiki toodud tubakatooteid müüakse vabaturul ning sageli ei ole tarbijad teadlikud, et ostavad ebaseaduslikke tooteid. Raha, mida nad selle eest maksavad, läheb otse kuritegelikele rühmitustele, et rahastada teisi organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi raskeid vorme.

Kasumi suurendamiseks toodetakse ebaseaduslikke tubakatooteid odavast toorainest, pöörates vähe tähelepanu tervise- ja kvaliteedinõuetele. Neid sigarette müüakse suitsetajatele ehtsate toodete asemel, mis peavad vastama teatud standarditele. Konfiskeeritud sigarettidest on leitud lesti, putukamune, seeni ja isegi inimese väljaheiteid.

© Fotolia

Operatsioon „Forecourt"

Luureandmed näitasid, et üks organiseeritud kuritegelik rühmitus kasutab seadusliku transpordiettevõtte heaks töötavaid sõidukijuhte ebaseaduslike tubakatoodete salakaubaveoks Ühendkuningriiki. Teel Ühendkuningriiki peatusid juhid Luksemburgis ja laadisid peale rulltubaka. Sisseveo hõlbustamiseks kasutasid nad kattevarjuna ettevõtete sõidukeid ja sagedasi reise Ühendkuningriiki.

Europol analüüsis peamisi luureandmeid, mis viitasid kurjategijate tegutsemisviisile ning aitasid kindlaks teha tubakatarnete allika, asjaga seotud isikud ja sõidukid.

Operatsioon lõppes kahe isiku vahistamisega ja ligi kahe tonni rulltubaka konfiskeerimisega Ühendkuningriigi võimude poolt. Salakaubaveo tõttu jäi maksudena saamata umbes 277 000 eurot.

EuVID

EuVID on õiguskaitsealane töövahend, mis hõlbustab sõidukite ja sõidukidokumentide tuvastamist. EuVIDi projektis osalevad Austria, Itaalia, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa ja Europol.

EuVID sisaldab praegu teavet 83 erineva sõidukimargi ja tüübi kohta, 55 riigi ehtsate sõidukidokumentide kohta, sõidukivõtmete kataloogi ning mootorsõidukitega seotud kuritegude uurimise juhiseid. EuVIDi kasutatakse ühisoperatsioonides ja sõidukituvastuskoolitustel.

© Fotolia

2.5.3. Analüüsikoolitus

Europol pakub kahenädalast analüüsikoolitust pealkirjaga „Integreeritud operatiivanalüüsi koolitus". Liikmesriikide kasvava nõudluse rahuldamiseks töötas analüüsikoolituse meeskond välja kaks koolitusvarianti – ühe Europoli analüütikute ja spetsialistide jaoks ning ühe koolitajate väljaõppe tarvis. Viimane töötati välja spetsiaalselt liikmesriikide tulevaste koolitajate jaoks, et käsitleda luuretsükli olulisi osi ja keskenduda konkreetselt analüüsile.

© Fotolia

Europol on juba viinud läbi viis koolitust kokku 58 õppurile 28 Euroopa riigist, aga ka Austraaliast ja USAst. Mitu liikmesriiki on kasutanud Europoli koolituse materjale, meetodeid ja ülesandeid oma operatiivanalüüsi käsitlevate koolituskursuste väljatöötamiseks. 2010. aasta jooksul kohandati finantsanalüüsi ja strateegilise analüüsi koolituskursused ümber Europoli operatiivtöötajate jaoks. Neid kahenädalasi kursuseid pakutakse nüüd 2011. aastal ka liikmesriikide analüütikutele.

2.6. ELi õiguskaitse eksperdikeskus

Et tugevdada oma positsiooni erialavaldkondade tugiplatvormina ning hõlbustada teadmiste jagamist ja suhtlust eksperdikogukondadega, on Europol välja arendanud Europoli eksperdiplatvormi. Idee kohaselt peaks eksperdiplatvorm olema eri õiguskaitsevaldkondade spetsialistidele mõeldud turvaline keskkond, mis võimaldab neil oma asjaomases kogukonnas jagada teadmisi, parimaid tavasid ja kuritegudega seotud isikustamata andmeid. Europoli eksperdiplatvorm tehti internetis kättesaadavaks 2010. aasta novembris. Platvorm ei ole ellu kutsutud üksnes dokumentide avaldamiseks, vaid on mõeldud ka selleks, et julgustada volitatud kasutajaid mitme koostöövahendi abil võrgu kaudu koostööd tegema.

2010. aasta jooksul valmistas Europol ette mitme ekspertidele mõeldud platvormi loomise 2011. aastal peamiselt järgmistes valdkondades:

- laste seksuaalne ärakasutamine,
- piiriülene jälgimine ja kontrollialused saadetised,
- küberkuritegevus (I-FOREX),
- mõrvade uurimine,
- inimröövid, pantvangide võtmine ja väljapressimine,
- valeraha valmistamine ja pangakaardipettused (PaySafe),
- tunnistajakaitse.

Samuti valmistatakse ette Atlase suhtlusplatvormi üleviimist Europoli eksperdiplatvormile erioperatsioonide ja terrorismivastase võitluse üksuste tarbeks.

2.6.1. Euroopa nõustamisüksuste võrgustik

Euroopa nõustamisüksuste võrgustikku (EuNAT) kuuluvad õiguskaitseasutuste nõustamis- ja kriisiohjeüksused, mis annavad strateegilist ja/või taktikalist nõu, koordineerivad ning toetavad inimröövide, pantvangivõtmiste ja väljapressimiste uurimist.

EuNAT seob nõustamisüksused alaliselt Europoliga, et hõlbustada eluohtlike riskide puhul viivitamatut

rahvusvahelist koostööd. Võrgustikus jagatakse häid tavasid ja töötatakse välja standardeid selles konkreetses valdkonnas kogu ELi ulatuses.

2.6.2. Teatajate kohtlemine

Teatajad on politseitöös otsustava tähtsusega. Teataja kaasamine juba aegsasti kriminaalteabe kogumise protsessi lubab uurimise tõenäoliselt edukalt lõpule viia. Kogutud teabe kvaliteet sõltub otseselt teataja kvaliteedist.

Organiseeritud kuritegevuse raskeid vorme ei ohjelda riigipiirid, mistõttu teatajad võivad õiguskaitsetegevuse toetamiseks teavet anda mitmes riigis.

Teatajate kasutamisel ei valitse ELis praegu ühtne õiguslik kord, ehkki koostöö tegemine teatajatega on tavapärane ja levinud tava.

2.6.3. Piiriülene jälgimine ja kontrollialused saadetised

Varjatud jälgimist kasutatakse ühe peamise nüüdisaegse uurimisvahendina kindla teabe saamiseks kuritegelike struktuuride kohta. Kuid tänapäeva organiseeritud kuritegelike rühmituste rahvusvahelise olemuse tõttu seisavad õiguskaitseasutused üha sagedamini silmitsi piiriülese seire ja jälgimise juhtumitega, mis tekitavad probleeme nii õiguslikul kui ka operatiivtasandil.

Europol on piiriülese jälgimise töörühma liige. Töörühma eesmärk on õhutada rahvusvahelist koostööd ning olla ohutute ja tõhusate õiguskaitse jälgimistehnikate väljatöötamise foorumiks.

Teine peamine uurimisvahend on varjatud jälgimise kasutuselevõtt ja süstemaatiline kasutamine seoses kontrollitavate saadetistega. CD-ROMil on saadaval eri liikmesriikide kontrollitavaid saadetisi käsitlevate õigusaktide kogumik, et teavitada eksperte piiriüleses koostöös esineda võivatest probleemidest.

2.6.4. Tunnistajakaitse

Tunnistajakaitse on üks organiseeritud kuritegevuse ja terrorismivastase võitluse nurgakive ning Europoli tunnistajakaitse võrgustik on suurim kogu maailmas. Europoli tunnistajakaitse teenused hõlmavad:

- riiklike programmide ühtlustamist,
- uute tunnistajakaitseüksuste ja -programmide väljatöötamist,
- selliste protsesside nagu tunnistajate ümberpaigutamise strandardimist ning
- tunnistajakaitseametnike koolitamist.

Tunnistajakaitse kõrghariduskursus

Ühendkuningriigi ja Europoli vaheline projekt hõlmab esimest korda tunnistajakaitse standarditud koolitusprogrammi Euroopa tasandil. Kursus kestab kaks nädalat ja see algab 2011. aastal.

2.6.5. Europoli mõrvatöörühm

2009. aastal tegi Ühendkuningriik ettepaneku luua mõrvaasjade jaoks Europoli teabekeskus. 2010. aastal kinnitasid oma toetust sellele ettepanekule Europoli siseriiklike üksuste juhid. Töörühmast saab mõrvadega seotud strateegiliste küsimuste eksperdiasutus, mis hakkab kaasama ulatuslikult praktikuid, kasutades Euroopa mõrvauurijate võrgustikku.

© Fotolia

Ettepaneku teine oluline osa oli luua teatud mõrvadega seotud teemadel keskne teabehoidla. Keskendutakse peamiselt:

- sarimõrtsukatele,
- organiseeritud kuritegevusega seotud mõrvadele,
- konkreetsetele tegutsemisviisidele näiteks au- või koolimõrvade puhul ning
- uutele suundumustele uute uurimistehnikate valdkonnas.

Kõnealused eesmärgid saavutatakse tehnilise lahenduse väljatöötamisega, mis toetab veebipõhiseid teabe, parimate tavade vahetamise ning ekspertide suhtlusvõrgustikke.

2.7. Andmekaitse

Europolil on üks kõige tugevamaid andmekaitserežiime õiguskaitse valdkonnas. Europoli andmekaitseametnik tagab andmekaitseraamistiku õigusliku järgimise, sealhulgas Europoli töötajatega seotud andmete töötlemisel. Üksuse põhiülesanne on koostada oma poliitikaraamistik, mis vastab operatiivüksuste vajadustele ning kaitseb samal ajal andmesubjektide põhiõigusi kõigis andmekaitse valdkondades.

Auditiraamistik on nüüd määratletud Europoli andmekaitse auditipoliitikas. Sellega seoses on andmekaitseametnik koostanud „Väljavõtete kontrolli poliitika", milles sätestatakse Europoli süsteemidest tehtud isikuandmete väljavõtete õiguspärasuse kontrolli üksikasjad. Nagu nõutud Europoli asutamist käsitleva nõukogu otsuse (edaspidi „Europoli otsus") artiklis 18 ja Europoli haldusnõukogu rakendusotsuses, määratletakse poliitikas täpsed nõuded andmekaitse auditilogidele ja auditijälgedele.

Isikuandmeid töödeldakse Europolis vastavalt andmeturbenõuetele, mis on süsteemi integreeritud vastavalt uutele konfidentsiaalsuseeskirjadele.

Töötajatega seotud andmete puhul keskendub andmekaitseametnik personali töötlemistoimingutele ja turvalisuseküsimustele. Ta aitab Europoli üksustel koostada andmekaitseteatisi.

Töötlemistoiminguid, millega võivad tõenäoliselt kaasneda konkreetsed riskid andmekaitsesubjektide õigustele ja vabadustele, kontrollib eelnevalt ühine järelevalveasutus. 2010. aastal esitas andmekaitseametnik ühisele järelevalveasutusele mitu teatist arvamuse avaldamiseks. Aasta lõpul väljastas ühine järelevalveasutus arvamused järgmiste „eelneva kontrolli" teatiste kohta:

- töötajate arendamise ja kontrolli protsess ning
- värbamis- ja valikuprotsess.

Nagu on ette nähtud Europoli otsuses, esitab andmekaitseametnik 2010. aasta kohta üksikasjaliku tegevusaruande.

© Fotolia

3. Europoli operatiivtegevus

Üks Europoli põhieesmärke on pakkuda ELi õiguskaitseasutustele operatiivtuge ööpäev läbi. Tuge pakub Europol oma pädevusvaldkondades ja mitut kriminaalvaldkonda hõlmavates horisontaalsetes menetlustes.

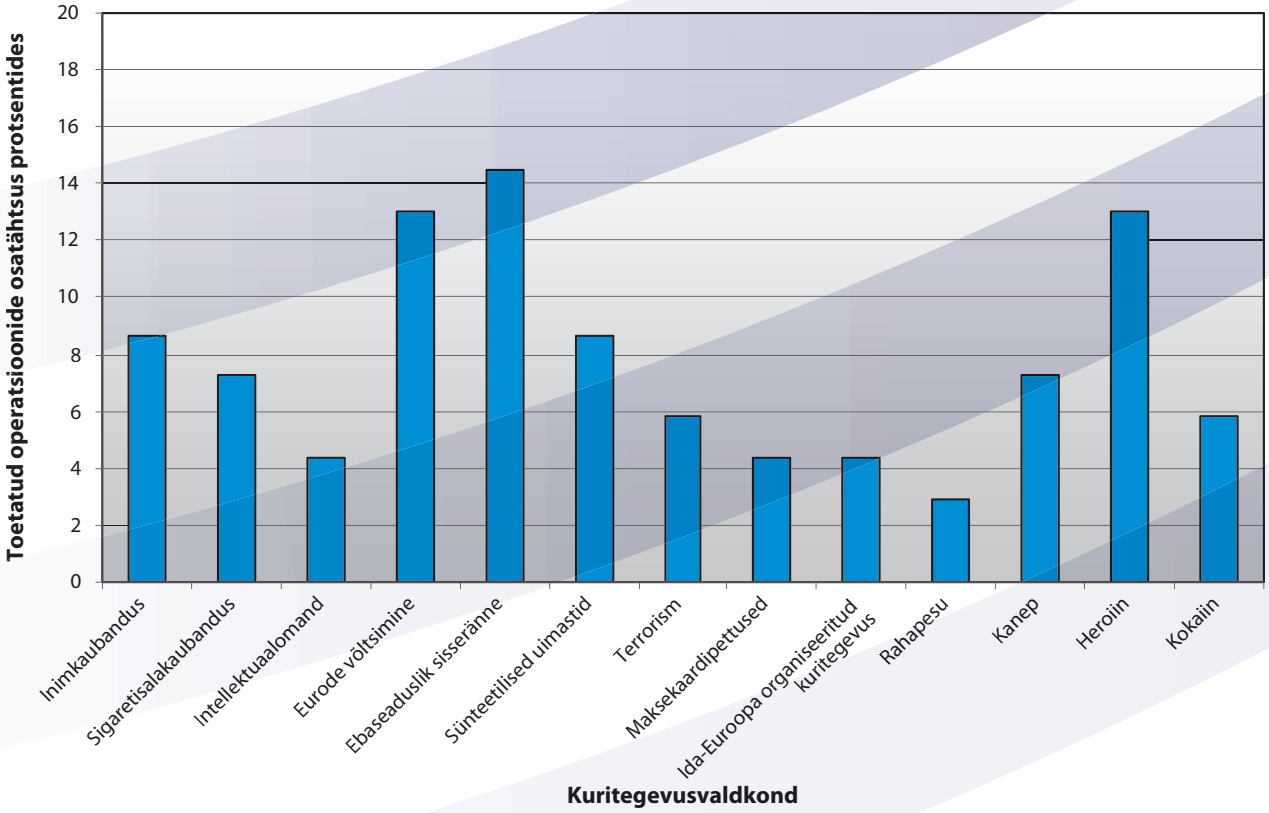
Operatiivtuge võib liikmesriikidele pakkuda ka Europoli mobiilse büroo ning valdkonnaanalüütikute ja -ekspertide kohalesaatmisega, et osutada abi liikmesriikides kohapeal.

Mobiilne büroo on reaalajas ühendus Europoli kesksete andmebaaside ja eksperdiplatvormidega

Europol on välja arendanud võimsa mobiilse büroolahenduse, mis võimaldab Europoli ametnikele kõige rangemaid turvastandardeid järgides juurdepääsu väljavõtete tegemise ja analüüsivahenditele mis tahes asukohast. 2010. aastal täiustas Europol põhjalikult oma mobiilset büroolahendust, mis võimaldab nüüd palju suuremat paindlikkust ja kasutuskiirust.

Liikmesriikidele pakutud operatiivtoetus 2010. aastal

Allikas: Europoli kasutajauuring 2010

2010. aastal eraldas Europol operatiivkoosolekute jaoks 200 000 eurot. Kõnealuse uue meetme abil on ELi liikmesriigid ja asjakohastel puhkudel kolmandad riigid saanud katta oma saadikute reisikulud ligi 70 operatsiooni raames.

EUROPOLI OPERATIIVTUGI

Operatiivtoe liik	Juhtumite arv
Kriminalistiline/tehniline tugi[2]	125
Operatiivanalüüs	78
Rahaline abi operatiivkoosolekute jaoks	60[3]
Rahaline abi uurimiste jaoks (euro võltsimist käsitlevad uurimised)	35[4]
Võõrustatud operatiivkoosolekute arv	33
Mobiilne büroo (kohapealne analüüs)	31
Kooskõlastamine	23

Allikas: Europoli kasutajauuring 2010

EUROOPA ÕIGUSKAITSEASUTUSTE EKSPERTIDE JA UURIJATE TAGASISIDE

„Ma ei näe vigu selle töö üheski aspektis, mida tegi Europol meie jaoks uurimise käigus. Aruanded olid hästi vormistatud, ladusad ja äärmiselt sisukad – isegi sedavõrd, et kaalusime osa materjali kasutamist tõendina." (Uurija Ühendkuningriigist)

„Tegu oli keerulise uurimisega, mille niidid viisid mitmesse riiki ja hulga kahtlustatavateni. Sustransi analüüsimiseks koostatud tööfaili analüütikud pühendasid sellele sihtrühmale palju aega ja energiat, mis andiski väga hea tulemuse. Nad väärivad liikmesriikidele selles asjas osutatud abi eest suurt tunnustust." (Ekspert Iirimaalt)

„Nendes uurimistes on Europol osutunud mitme riigi jaoks suurepäraseks väravaks teabe juurde. Suhtlus oli äärmiselt tulemuslik. Tehtud analüüs tõi asjasse kõvasti selgust." (Uurija Austriast)

„Kiire rahvusvaheline teabevahetussüsteem, millest on näha seosed mitme rahvusvahelise uurimise vahel." (Uurija Belgiast)

„… Europol on 27 liikmesriigi vahel luureandmete vahetamiseks ideaalne platvorm." (Ekspert Belgiast)

„Analüüsimiseks koostatud tööfailidega seoses tehtud töö oli väga oluline ja andis uurimisele lisaväärtust." (Uurija Prantsusmaalt)

[2] Näiteks võltsimiseks kasutatud trükimasinate tehniline uurimine (71 taotlust).

[3] 2010. aasta detsembri lõpuks oli kokku makstud 106 349 eurot. Lisaks eraldati veel 102 650 eurot, mis andis rakendamise määraks 100% eelarvest (209 000 eurot).

[4] 157 414 eurot.

Operatsioon „Athena II”

Europoli ametnikud ja mobiilne büroo toetasid Hispaania tollipeadirektoraati aprillis 2010 seoses operatsiooniga „Athena II”.

Operatsioon „Athena II” oli ühine tollioperatsioon, millega uuriti kuritegelikes organisatsioonides kuritegevuseks ja kuritegeliku tulu pesuks kasutatava sularaha ning muude rahaliste vahendite piiriülest liikumist.

Osales 19 ELi ja ELi-välise riigi (täpsemalt Alžeeria, Ameerika Ühendriikide, Maroko, Norra ja Tuneesia) tolliasutust koos rahvusvaheliste asutustega, nagu Europol, Interpol ja Maailma Tolliorganisatsioon.

Operatsiooni tulemusena
- väljastati hoiatussõnumeid (aruanded inimeste kohta, kes olid deklareerinud reisimisel kaasasolevaks sularahakoguseks üle 10 000 euro, samuti hoiatused sularaha kahtlase liikumise kohta);
- väljastati arestimisteateid (kasutati sularaha ja muude 10 000 eurot ületavate rahaliste vahendite leidmisest ja konfiskeerimisest teatamiseks);
- konfiskeeriti 5,5 miljoni euro väärtuses sularaha ja väljastati hoiatussõnumeid 26,5 miljoni euro kohta;
- tegeles Europol 110 hoiatussõnumi ja 128 arestimisteatega ning tegi Europoli süsteemides otsinguid, mille tulemusena selgus mitu seost;
- selgitas Europol välja neli seost, mille abil tõendati tohutu koguse sularaha liikumine läbi kahe ELi riigi.

3.1. Terrorism

Kümme aastat pärast 11. septembril 2001 New Yorgis toimunud rünnakuid on terrorism ELi liikmesriikides endiselt tõsine oht. Äärmus- ja terroristlikud rühmitused, nagu Al-Qaeda ja teised, tegutsevad Euroopa Liidus aktiivselt ning mõjutavad selle kodanike elu. Seepärast on võitlus äärmusluse ja terrorismiga ELi ja Europoli jätkuvalt prioriteetseim küsimus.

Europol aitab liikmesriikide uurimiste tulemuslikkust selles valdkonnas tõsta järgmiste toodete ja teenustega:
- analüüs ja analüüsiteenused, nagu aruanded, ohuhinnangud ja puuduvate seoste väljaselgitamine rahvusvahelistes uurimistes;
- teabevahetus ja juurdepääs Europoli andmebaasidele, teabevahetussüsteemidele ning muudele eksperdiplatvormidele;
- ekspertiis Europoli mobiilses büroos, mis võimaldab kohapealset tuge;
- muud eritooted ja teenused, nagu tegutsemisviiside seirevahend, esmase reageerimise võrgustik, Euroopa eridemineerimisüksuste võrgustik, ELi pommiteabesüsteem ja muud;
- Europoli iga-aastane aruanne ELi terrorismi olukorra ja suundumuste kohta (TE-SAT), milles püütakse esitada peamised andmed terrorirünnakute ja vahistamiste kohta ELis, sealhulgas uued suundumused.

3.1.1. Tegutsemisviiside seirevahend

Tegutsemisviiside seirevahend on vahend üldise tegevusmudeli väljaarendamiseks, mis hindab järjepidevalt ELi julgeolekuolukorda mõjutavaid terroriakte ja/või uurimisi, keskendudes terroristide tegutsemisviiside konkreetsetele elementidele. Väärtust lisab asjaolu, et tulemus on seotud teiste Europoli luureteenustega ning eesmärk on pakkuda

liikmesriikide asjaomastele asutustele reaalajas ekspertiisi ja luureandmeid.

3.1.2. Esmase reageerimise võrgustik

Esmase reageerimise võrgustik on Europoli loodud vahend, mis võimaldab õiguskaitseasutustel reageerida Euroopas toimuvatele terroriaktidele õigel ajal. Europoli ja liikmesriikide terrorismivastaste ekspertide meeskond on võimalik saata kannatanud liikmesriigile viivitamata appi kõigis operatiiv- ja tehnilistes küsimustes. Sellistel juhtudel kasutab meeskond kõigi asjaomaste pooltega tõhusa teabevahetuse tagamiseks Europoli operatiivkeskust. Lisaks kriisiolukorras abi pakkumisele püüab esmase reageerimise võrgustik vahendada kõrgetasemelisi terrorismieksperte ja nende strateegilisi, rünnaku viisist lähtuvaid nõuandeid.

© Jean-François Guiot

Ühendkuningriigi Suur-Manchesteri politseioperatsioon

2010. aastal toetas Europol Ühendkuningriigi Suur-Manchesteri politsei terrorismivastase üksuse terrorismivastast operatsiooni. Peamine kahtlustatav mõisteti süüdi kahes kuriteos vastavalt terrorismiseaduse § 58-le (mis käsitles materjalide valdamist terroristlikel eesmärkidel) ja talle määrati kaheaastane vanglakaristus.

Europol vaatas läbi Suur-Manchesteri politsei edastatud ligi 6000 enamasti araabiakeelset elektroonilist dokumenti, et selgitada välja need, mis võiksid ohustada Ühendkuningriigi julgeolekut. Esialgu hindas sisu „Võrgukontrolli" (Check the Web) meeskond, millele järgnes konkreetsete dokumentide täpsem uurimine, nagu Suur-Manchesteri politsei oli soovinud. Digitaalmeedia puhul kasutatud arvutiandmete ekspertiis võimaldas asjaomased failid kindlaks teha. Elektrooniliste failide võrdlemine Europoli süsteemide andmetega näitas samuti terroristliku materjali olemasolu, mida oli varem kohtus tõendusmaterjalina kasutatud.

Tänu Europoli tööle tuvastati äärmuslasest jutlustaja, kes pakkus huvi ka teiste ELi uurimiste jaoks. „Võrgukontrolli" meeskond kasutas kahtlustatava propageeritava ideoloogia analüüsimiseks ja hindamiseks Suur-Manchesteri politsei esitatud andmeid. Aruanne, mille Europoli „Võrgukontrolli" meeskond selle tulemusena koostas, ning isiku ja tema Euroopas tegutsevate järgijate ohuhinnang tõi välja veelgi seoseid liikmesriikides käimasolevate uurimistega.

3.1.3. Euroopa eridemineerimisüksuste võrgustik

Euroopa eridemineerimisüksuste võrgustik on mõeldud ekspertidele lõhkematerjale käsitleva teabe vahetamiseks. Võrgustik aitab välja selgitada parimaid tavasid ning korraldab koolitust koostöös ELi liikmesriikide ja kolmandate osapooltega. Samuti hoiab ta eridemineerimisüksusi kursis viimaste oluliste sündmustega. Võrgustik on avatud kõigile politseiametnikele ning lõhkematerjalidega tegelevatele valitsus- ja sõjaväeüksustele. Võrgustik korraldab koolitusi ja mitmesugust muud tegevust.

3.1.4. ELi pommiteabesüsteem

ELi pommiteabesüsteem võimaldab jagada õigel ajal asjaomast teavet ja luureandmeid lõhkeainete, süüte- ja lõhkeseadeldiste, samuti keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalide kohta. Samuti hõlmab ELi pommiteabesüsteem lõhkeainete, keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud andmebaase ning teeke ja eksperdifoorumeid.

ELi pommiteabesüsteem käivitati edukalt oktoobris 2010 pärast kaheaastase intensiivse projekti lõpetamist. Projekti eesmärk oli ühtlustada ja tsentraliseerida ELi liikmesriikide pommiteabekeskuste infovahetus. Projekti rahastas Euroopa Komisjon.

3.1.5. Merepiraatlus

Alates 2010. aasta algusest kaasati merepiraatlusega seotud küsimused Europoli terrorismivastasesse keskkonda. Sestsaadik, kui piraatlusest sai tõsine probleem, on mereveonduse kulutused kõrgemate kindlustushindade, turvakulude ja pikematest varumarsruutidest põhjustatud kasvanud tegevuskulude tõttu kontrolli alt väljunud. Luureandmed näitavad, et piraatlus võib end siduda muude kuritegelike nähtustega, nagu inim-, relva- ja narkokaubandus. Europol vahetab tihedas koostöös Interpoliga ning ELi kümne liikmesriigi ja Eurojusti toetusel teavet merepiraatlusega seotud kuritegevuse kohta. Europol tegeleb selles asjaomaste kuritegude peamiste toimepanijate, logistikavahendite ja rahavoogude väljaselgitamisega.

Novembris 2010 kutsuti ÜRO Julgeolekunõukogu 192 liikmesriiki tegema ühehäälselt kinnitatud resolutsiooni alusel koostööd Europoli ja Interpoliga, et võidelda Somaalia ranniku lähedal merepiraatlusega seotud kuritegelike võrgustike vastu. See oli tähtis samm edasi, kuivõrd rahvusvahelised õiguskaitseasutused on oluliseks vahendajaks sõjaväe osalusel korraldatud vahistamistel ning mereröövlite ja nendega seotud kuritegelike võrgustike uurimisel ja vastutusele võtmisel.

3.1.6. Terrorismi andmebaas

Europol teeb ettevalmistusi ühise terrorismi andmebaasi loomiseks, et ajakohastada ELi reageerimist terrorismile. Selleks hõlmatakse paremini ELi terrorismimääratlus, ollakse paindlikud, reageeritakse adekvaatselt liikmesriikide ja kolmandate osapoolte vajadustele ning keskendutakse täpselt ühistele huvivaldkondadele. Üldiselt kajastub selline lähenemine igapäevase juhtimise parandamises, mis hõlmab näiteks kriminalistika, sõrmejälgede ja DNA valdkonnas viimaste teadussaavutuste kasutamist.

Terroristide rahastamise jälgimisprogramm

Pärast ELi ja USA vahelist terroristide rahastamise jälgimisprogrammi lepingut, mis jõustus 1. augustil 2010[5], on Europoli põhiroll kontrollida USA taotlusi finantstehinguid käsitlevate sõnumite saamiseks määratud teenuseosutajatelt Euroopa Liidus. Lisaks kontrollirollile on Europol seadnud oma analüüsimiseks koostatavate tööfailide ja ELi liikmesriikide jaoks sisse ühtse kontaktpunkti, et koordineerida kogu kõnealuse lepinguga seotud teabevahetust USAga, mis hõlmab teabe spontaanset edastamist ning USA päringuid terrorismi rahastamise jälgimisprogrammi. USA ja ELi vahelise uue koostöövormi eesmärk on teha kindlaks, jälgida ja jälitada terroristide rahastamist.

3.2. Narkootikumid

Narkootikumid on nende mõju tõttu nii kollektiivsele kui ka individuaalsele tervisele ja ohutusele Euroopa kodanike jaoks suur probleem. Narkootikumidega seotud kuritegevuse vastane võitlus on algusest peale olnud üks Europoli prioriteete.

3.2.1. Sünteetilised narkootikumid

Euroopa Liit on tähtis sünteetiliste narkootikumide, eriti amfetamiini ja *ecstasy* ebaseadusliku tootmise piirkond. Igal aastal tuvastatakse ja likvideeritakse ligikaudu 60–90 suuremahulise narkootikumitootmise rajatist. Sageli avastatakse liikmesriigis tehtavate uurimiste käigus narkootikumide toomises kasutatavate potentsiaalselt ohtlike lähteainete ladusid.

Europoli operatiivtugi hõlmab kriminaaluurimiste koordineerimist ja algatamist, samuti ELi õiguskaitseasutuste kohapealset abistamist ebaseaduslike sünteetiliste narkootikumide tootmisrajatiste likvideerimisel. Europoli eksperdid toetavad õiguskaitseasutusi kõnealuste narkootikumitootmisüksuste turvalisel likvideerimisel ja asitõendite kogumisel. Nad teevad ka narkootikumide tootmis- ja ladustamisrajatistest konfiskeeritud eritellimusel valmistatud ning tööstusseadmete tehnilisi uurimisi.

Operatsioon „Tex" oli Cospoli algatus

Alates 2005. aastast on Europol toetanud Cospoli (politsei operatiivtegevuse üldine strateegiline planeerimine) sünteetiliste narkootikumide töörühma. 2010. aasta veebruaris valis Cospol Europoli analüüsi ja mitmes liikmesriigis käimasolevate päringute põhjal ühiseks uurimiseks ühe konkreetse prioriteetse sihtmärgi. Koos Belgia, Madalmaade ja Saksamaaga algatas Europol ühisoperatsiooni, mis keskendus organiseeritud kuritegelikule rühmitusele, mida juhtis narkootikumide suuremahulise tootmisega tegelev prioriteetne sihtmärk.

2010. aasta mais sai selgeks, et kahtlusalused olid valmis alustama sünteetiliste narkootikumide tootmist Belgias. Belgia Hasselti föderaalpolitsei palus Europoli operatiiv- ja tehnilist abi ebaseadusliku tootmisrajatise võimalikuks lammutamiseks.

[5] Nõukogu otsus 2010/412/EÜ, 13. juuli 2010, Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahelise lepingu (mis käsitleb finantstehinguid käsitlevate sõnumiandmete töötlemist ja edastamist Euroopa Liidust Ameerika Ühendriikidesse terroristide rahastamise jälgimise programmi raames) sõlmimise kohta.

Europol saatis kohapealse toe ning tagas üksikasjaliku tehnilise uurimise ja ekspertiisi. Selle tulemusena likvideeris Hasselti föderaalpolitsei tihedas koostöös Europoliga suure ja keeruka ebaseadusliku narkolabori, mis suutis toota sadu kilogramme sünteetilisi uimasteid. Selle toodangu väärtust Euroopa tänavatel hinnati miljonitele eurodele.

Belgias arreteeriti kuus peamist kahtlusalust ja konfiskeeriti suures koguses kemikaale. Samal ajal tegid Madalmaade kohtuorganid läbiotsimisi ning konfiskeerisid sünteetilisi uimasteid, kokaiini, suures koguses raha ja kemikaale. Europoli ebaseaduslike laborite võrdlussüsteemi kaudu on juba kindlaks tehtud seoseid teiste ebaseaduslike narkotootmisrajatistega (nt Saksamaal ja Madalmaades).

Europol osales selles edukas operatsioonis algusest peale, algatades 2010. aasta veebruaris prioriteetse sihtmärgi vastu ühisoperatsiooni. Operatsiooni käigus esitas Europol uurijatele 13 analüüsiaruannet ja ühe eriaruande. Korraldati ka kaks asutusesisest koosolekut ja osutati kohapealset tehnilist abi. Ühistegevuse tulemusena karistati peamisi kahtlusaluseid kuueaastase vabadusekaotusega.

Narkolaborite likvideerimine

Europoli ebaseaduslike laborite võrdlussüsteem (EILCS) hõlmab üksikasjalikku fotograafilist ja tehnilist teavet sünteetiliste narkootikumide tootmis- ja ladustamisrajatiste ning jäätmekõrvalduspaikade kohta. See võimaldab kindlaks teha konfiskeeritud seadmete, materjalide ja kemikaalide kokkulangevusi. Peale selle sisaldab Europoli sünteetiliste narkootikumide süsteem (ESDS) teavet tegutsemisviiside ja oluliste konfiskeerimiste kohta. See võimaldab kindlaks teha konfiskeerimistevahelisi kokkulangevusi, profileerida kuritegelikke rühmitusi ja suunata nendevastast tegevust.

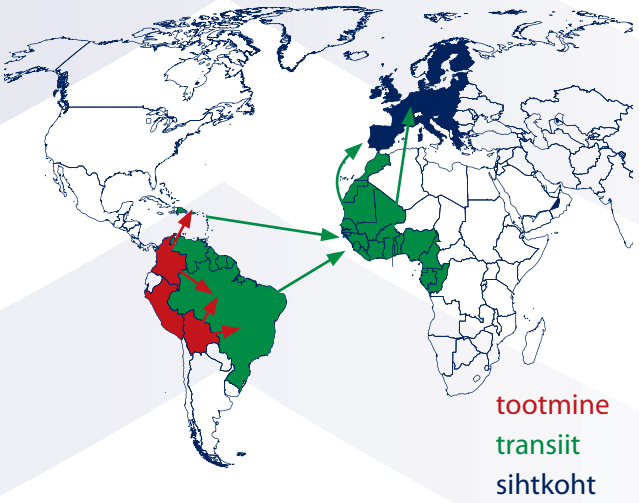
3.2.2. Kokaiin

Kokaiin on tänapäeval kanepi järel teine kõige laiemalt kasutatav ebaseaduslik aine Euroopas.

Viimasel aastal on kokaiini kasutanud 3 miljonit Euroopa noort (2,2% vanuserühmas 15–34). Elu jooksul on kokaiini tarbinud ligikaudu 13 miljonit täiskasvanut (vanuserühm 15–64). See peegeldab kiiresti kasvavat ebaseaduslikku kokaiiniäri ja kokaiini tarbimise levikut Euroopas. Euroopa Liit on Ameerika Ühendriikide järel kokaiinitarbimiselt maailmas teisel kohal.

Europolis on kokaiiniga seotud organiseeritud kuritegelikele võrgustikele pühendatud eriprojekt, mis hõlmab analüüsimiseks koostatud tööfaili. Projekti raames tehakse järgmist:

- osutatakse keskseid teenuseid kokaiiniga kauplevate kuritegelike võrgustikega seotud andmete kiireks ja tõhusaks töötlemiseks ja analüüsimiseks;
- levitatakse analüüsiaruandeid liikmesriikide käimasolevate uurimiste toetamiseks;
- tehakse ettepanekuid paralleelsete uurimiste ja ühisoperatsioonide algatamiseks;
- tehakse kindlaks võimalusi ühiste uurimisrühmade loomiseks;
- antakse taktikalist ja strateegilist teavet peamiste kahtlusaluste ja nendega seotud isikute kohta;
- jälgitakse kokaiiniärist pärineva raha liikumist ning abistatakse liikmesriike kõnealuse ebaseadusliku tulu külmutamisel ja konfiskeerimisel;
- algatatakse ja tõhustatakse ELi ja ELi-väliste riikide vahelist operatiiv- ja strateegilist koostööd ning teabevahetust, keskendudes kuritegelike võrgustike tõkestamisele.

Kokaiini tootmine, transiiditeed ja sihtkohad

Kõnealuse eriprojekti raames haldab Europol kokaiini logo süsteemi, kuhu kuuluvad kokaiini logo, kokaiinikoguste ja varjamise erivahendite andmebaasid.

Eestile osutatav operatiiv- ja tehniline abi

22. septembril 2010 saabus Eestisse Saksamaa kaudu Venezuelast lennukaubasaadetis, mis sisaldas 217,3 kg kohvipulbrit. Saksamaa toll oli juba avastanud, et saadetise kokaiinitest osutus positiivseks, ning koostöös Eesti Maksu- ja Tolliameti uurimisosakonnaga korraldati saadetise kontroll üleandmisel.

Europol esitas kohe kaks väga põhjalikku aruannet kokaiinitöötlemislaboritest, kokaiini ekstraktsiooni- ja töötlemismenetlustest, kasutatavatest kemikaalidest ja seadmetest ning kokaiini ekstraktsiooni- ja töötlemisprotsessiga kaasnevate riskide üksikasjadest. Lisaks igapäevasele suhtlemisele anti ka lisateavet muudes ELi riikides avastatud laborite kohta, kus oli töödeldud samasuguseid saadetisi.

Kõnealuste aruannete ja nendega seotud nõuannete põhjal ning edasiste läbiotsimiste käigus leidsid ja tuvastasid uurijad hulga kokaiini töötlemiseks ja puhastamiseks kasutatavaid kemikaale.

Kokku konfiskeeriti 48 kg kokaiini; narkootikumidega seotud kuritegudes kahtlustatakse kaht Eesti ja kaht muu riigi kodanikku. Veel kolm kahtlusalust võeti prokuröri nõudmisel vahi alla.

3.2.3. Heroiin

Euroopa Liit on opiaatide maailmatähtsusega tarbijaturg. Ehkki opiaatide, eriti heroiini nõudlus ja pakkumine on sünteetiliste narkootikumide ja kanepiga võrreldes suhteliselt väike, on selle kasutamisega seotud sotsiaalsed, majanduslikud ja terviseprobleemid olulised ning heroiin jääb üheks peamiseks

ohuks Euroopa ühiskonna turvalisusele ja tervisele. ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo andmetel kulub ELi heroiinituru varustamiseks aastas hinnanguliselt 100 tonni heroiini. ELi õiguskaitseasutused konfiskeerivad igal aastal aga 8–15 tonni.

Europoli heroiiniprojekti eesmärk on tõkestada heroiini tootmise ja -äriga seotud kuritegelike rühmituste tegevust ning projekti raames toetatakse liikmesriike nende asjaomastes uurimistes. Liikmesriikidel on aidanud kõnealuse nähtusega võitlemisel eesmärke täita mitu edukat allprojekti.

2010. aastal toetas Europol mitmes ELi piirkonnas tegutsevate Lääne-Aafrika organiseeritud kuritegelike rühmituste ning Balkani marsruudil heroiiniga kauplevate rühmituste vastu suunatud uurimisi ja algatusi. Europol korraldas oma Haagi peakorteris ja liikmesriikides mitu operatiivkoosolekut. 2010. aastal esitati:

- 44 kokkulangevusaruannet,
- 4 analüüsiaruannet,
- 2 luureteadet.

3.2.4. Kanep

Kanep on tootmise, kauplemise ja tarbimise poolest kõige levinum uimasti. Kanepit tarbitakse mitmel kujul, nt kanepiürt (marihuaana), kanepivaik (hašiš) ja kanepiõli. Euroopa Liit on üks suuremaid kanepi tarbijaturge.

© Guardia Civil

Europolis algatati mitme liikmesriigi palvel 2010. aasta märtsis kanepiprojekt. Projekti eesmärk on algatada, toetada ja koordineerida uurimiste luureaspekte, edendades samal ajal kanepit käsitleva teabe, teadmiste ja kogemuste vahetust. Kanepiprojekt jaguneb kaheks allprojektiks, mis keskenduvad kanepi hulgikaubandusele ning selle kasvatamisele ja tootmisele.

Kanepiprojekt hõlmab Europoli kanepikasvatuskohtade võrdlemise süsteemi (ECCCS) ja Europoli kanepi logo süsteemi (ELSC). Projekti raames osutatakse ka vastastikust toetust Euroopa kanepiekspertide töörühmale (EEGC). Projekt on küll uus, kuid selle käigus on juba toetatud mitut operatsiooni.

3.3. Inimkaubandus

Inimkaubandus on raske kuriteovorm, mis puudutab kõiki ELi liikmesriike. Mehi, naisi ja lapsi kasutavad kogu ELis iga päev ära nii üksikkurjategijad kui ka organiseeritud kuritegelikud rühmitused. Ehkki inimkaubanduse täpset ulatust ELis ja maailmas on ühtlustatud andmekogumissüsteemi puudumise tõttu praegu võimatu kindlaks teha, hinnatakse ohvrite arvu ainuüksi Euroopas sadadele tuhandetele. Europolile 2010. aastal esitatud andmetes tuuakse esile, kuidas see raske kuriteovorm puudutab kõiki ELi liikmesriike kas lähte-, transiidi- või sihtriigina.

Europoli andmetel pärinesid 2010. aastal tuvastatud inimkaubanduse ohvrid peamiselt:

- kagu kuritegelikust keskusest,
- kirde kuritegelikust keskusest,
- Lääne-Aafrikast ja
- Aasiast.

Ehkki kõige sagedamini on teatatud inimkaubandusest seksuaalse ärakasutamise otstarbel, on tavaline nähtus ka tööjõu ärakasutamine, mis jääb üldise

teadlikkuse puudumise tõttu sageli avastamata. 2010. aastal tehti kindlaks uus suundumus, mis seisneb ohvrite ärakasutamises sotsiaal- ja lastetoetuste väljapetmisel. Kõnealuse kuriteo ohvrid ei ole sageli üldse teadlikud asjaolust, et inimkaubitsejad saavad toetusi, mille saamise õigus kuulub ohvritele.

Paljud ohvrid veetakse kas seaduslikult või ebaseaduslikult üle riigipiiri, kuid suurenenud on ka riigisisene inimkaubandus, seejuures kaubeldakse ELi piires ka ELi kodanikega.

Europol annab kõnealusest kuriteovormist korrapäraselt aru, et aidata liikmesriikidel kindlaks teha inimkaubandusega tegelevate võrgustike põhjustatavaid ohte. Europol korraldab ka operatiivkoosolekuid, et uurijad saaksid korrapäraselt kohtuda ja vahetada operatiivteavet uuritavate juhtumite kohta.

Europol osales 2010. aastal mitmes inimkaubandusevastases operatsioonis ning:

- osutas kahel korral kohapealset operatiivtuge oma mobiilse büroo abil, mis võimaldab uurijatel kasutada andmebaase ja analüüsivahendeid otse operatsiooni toimumiskohas;
- toetas aktiivselt 14 kõrgetasemelist inimkaubanduse uurimist;
- toetas mitut üksikuurimist, mis viisid suuremate inimkaubandusvõrgustike võimaliku kindlakstegemiseni.

Ühised uurimisrühmad

Ühiseid uurimisrühmi võib moodustada politseikoostöö täiendavaks edendamiseks. Ühised uurimisrühmad koosnevad vähemalt kahe liikmesriigi kohtu- ja politseiasutustest. Nende ülesanne on teha konkreetsetes asjades piiratud aja jooksul kriminaaluurimisi. Europol ja Eurojust võivad ühistes uurimisrühmades osaleda ja nende tööd koordineerida.

Europol osales 2010. aastal seitsmes ühises uurimisrühmas ja sõlmis asjaomased kokkulepped ELi seitsme liikmesriigiga. Peale selle osales Europol aktiivselt veel mitmes ühises uurimisrühmas ja toetas nende tegevust ilma ametliku kokkuleppeta.

Inimkaubandusevastane operatsioon

Europol toetas 2010. aasta novembris Austria ja Ungari politseid seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse ohvrite päästmisel ning inimkaubandusvõrgustiku korraldajate vahistamisel.

Viit noort Ungari ja Rumeenia naist peeti Ungari lõunaosas ühes majas seksiorjadena ning heidutati seksuaalse, füüsilise ja psühholoogilise väärkohtlemisega. Seejärel viidi naised Austriasse, kus neid sunniti prostitutsioonile ja hoiti taas luku taga, võimaldamata neil sidet pidada sõprade ja sugulastega. Neid sunniti päevas olema vahekorras 15–20 kliendiga ning vangistajad väärkohtlesid neid pidevalt. Naised olid pärit vaestest peredest ning nad värvati väidetavalt majapidamistöödele.

Operatsiooni tulemusena vahistas Ungari politsei peamise kahtlusaluse, 54-aastase ungarlase, ja tema 36-aastase naissoost kaasosalise. Läbiotsimiste käigus konfiskeeris politsei relvi, suure summa sularaha, ehteid ja tuhandete eurode väärtuses muud vara. Peale selle konfiskeeriti IT- ja kommunikatsiooni-

© Ungari politsei

seadmeid ning leiti hulgaliselt asitõendeid viimase kümne aasta jooksul toimepandud kuritegude kohta.

Europol saatis kohale oma eksperdi, kes koordineeris üheaegset operatsiooni lähte- ja sihtriigis. Europol tegi sihtotstarbelise operatiivanalüüsi, mis aitas ohvrite ja Europoli andmebaasides oleva teabe ristkontrolli abil avastada rahvusvahelisi sidemeid ning seoseid teiste juhtumitega. Europol analüüsis ka operatsioonipäeval kogutud arvete ja finantstehingute üksikasjalikke andmeid, mille tulemusena esitati kahtlusalustele lisasüüdistusi.

Operatsioon „Golf"

Londoni politsei ja Europoli suure ühisoperatsiooni käigus päästeti 28 last. 2010. aasta oktoobris lõpuleviidud operatsioon oli üks osa laiemast uurimisest – operatsioonist „Golf", mille viis läbi Londoni politsei ja Rumeenia politsei ühine uurimisrühm. Ühise uurimisrühma eesmärk oli tabada üks Rumeenia organiseeritud kuritegelik võrgustik, mis tegeles roma lastega kauplemise ja nende ärakasutamisega.

© Fotolia

Tänaseks on uurimise tulemusena vahistatud 126 inimest. Nende kuriteod on muu hulgas inimkaubandus (sh Ühendkuningriigi-sisene inimkaubandus), rahapesu, toetustega seotud pettused, laste hooletusse jätmine, õigusemõistmise eksitamine, vargus ja varastatud kaupadega hangeldamine. Kohtuasjad on algatatud.

Operatsiooni põhieesmärk oli kaitsta võimalikke lapsohvreid; läbiotsimised tehti Essexi krahvkonnas Ilfordis 16 aadressil.

Leitud lapsed viidi erikeskusesse, kus töötavad politsei, kohaliku omavalitsuse ja kohaliku tervisekaitseasutuse lastekaitseeksperdid ning kus iga lapse seisundit hinnati. Hinnati laste heaolu ja püüti kindlaks teha, kas neid oli ära kasutatud ja/või hooletusse jäetud.

Europol osales aktiivselt ühises uurimisrühmas ja abistas pädevaid asutusi järgmiselt:

- andis eksperdinõuandeid ühise uurimisrühma loomise ning strateegilise ja operatiivtegevuse planeerimise valdkonnas;
- pakkus kogu uurimise jooksul analüüsituge. Üks analüüsi põhitulemusi oli organiseeritud kuritegeliku rühmituse peamiste sihtmärkide kindlakstegemine ja prioriseerimine nii Rumeenias kui ka Ühendkuningriigis;

- osutas oma mobiilse büroo kaudu neljal korral Ühendkuningriigis ja Rumeenias kohapealset abi; iga kord tehti andmebaasis reaalajas päringuid, et toetada luureandmete kogumise operatsioone ning Briti ja Rumeenia politsei sunnimeetmete kohaldamise operatsioone (läbiotsimised ja vahistamised);
- koostas ja levitas 67 analüüsiaruannet;
- tegi kindlaks peamised sidemed teiste ELi riikidega, eriti Belgia ja Hispaaniaga.

Europoli analüüsi kvaliteet ja kvantiteet oli juhtumi edukaks uurimiseks väga oluline. Europolilt oodatakse lähitulevikus veelgi tuge.

Inimkaubitsejad ei kasuta lapsi tänapäeval **üksnes raha teenimiseks, vaid ka selleks, et takistada politseiuurimisi lapskahtlusaluste ja -tunnistajate kaasamisega.** Nende eriti haavatavate inimestega tegelemiseks on vaja rakendada lisaabinõusid. Paljudel juhtudel on lapsed n-ö välja õpetatud ametivõimudega mitte koostööd tegema.

3.4. Laste seksuaalne ärakasutamine

Laste seksuaalset ärakasutamist kujutava ebaseadusliku sisu tootmist ja levitamist on hõlbustanud peamiselt internet. Selle sidevahendi ilmne anonüümsus teeb süüdlaste ja nende asukoha kindlakstegemise raskeks. Ebaseadusliku materjali leidmine on kõigest lapse vastu toime pandud kuriteo uurimise osa ja võimalik, et ainult algus. Lapskannatanute väljaselgitamine ja kindlakstegemine on õiguskaitses esmatähtis ja ka täiendav väljakutse.

Veeb on ka platvorm, millelt pannakse toime teisigi lastevastaseid kuritegusid, nagu näiteks lastega kontakti otsimine seksuaalsel eesmärgil[6]. Kui lapse väärkohtlemist kujutav materjal satub internetti, satub laps korduva väärkohtlemise ohvriks.

Praegused suundumused

- Lastevastaseid seksuaalkuritegusid toime panevad isikud kasutavad oma anonüümsuse säilitamiseks üha keerukamat tarkvara. Politseipoolse digitaalse ekspertiisi nurjamiseks kasutavad nad materjalide hoidmist kaugserveritel ja keerukaid krüpteerimistehnoloogiaid.
- Kurjategijad näivad eelistavat varjatud kanaleid, millele juurdepääs antakse ainult „väljavalitutele". Nendeks saadakse olenevalt sellest, kui palju ja mis laadi laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat materjali keegi jagab.
- Möödunud aastal jäi kogu maailmas vähemaks kuritegelikke võrgustikke, mis pakkusid tasulist juurdepääsu laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat materjali sisaldavatele veebisaitidele.

[6] Lastega sidevõrkude kaudu seksuaalsel eesmärgil kontakti otsimine (ingl ***online grooming***) on tegevus, mille käigus täiskasvanu teeb seksuaalse sisuga kohtumisettepaneku lapsele, kes ei ole veel oma riigi seaduste kohaselt täisealine.

- Tekkima on hakanud muud nähtused, nagu näiteks kübereksturism, kus lapse seksuaalne väärkohtlemine toimub pärast tasu nõudmist ja maksmist veebikaamera vahendusel.
- Lastevastaseid seksuaalkuritegusid toime panevad isikud käivad sageli teatavates riikides või asuvad neisse elama, kus lapsi pakuvad seksuaalseks väärkohtlemiseks või seda kujutava materjali tootmiseks nende perekonnad või vahendajad.
- Laste väärkohtlemist kujutavat materjali võivad toota ka teismelised või lapsed, kes alahindavad oma piltide või filmide levitamise riski. Mõnikord ajendavad või sunnivad neid selleks lastevastaseid seksuaalkuritegusid toime panevad isikud neid internetis ahvatledes.
- Märgatavad suundumused on ka lastega sidevõrkude kaudu seksuaalsel eesmärgil kontakti otsimine ja mobiiltelefonidelt või multimeediaseadmetelt seksuaalse sisuga sõnumite saatmine noortele (ingl *sexting*).

Europolis koostati 2010. aastal selle valdkonna analüüsimiseks spetsiaalne tööfail, et tõkestada ja vältida laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali tootmise, müügi või levitamisega ning muu sellisega tegelevate kuritegelike võrgustike tegevust. Tänaseks on Europol õiguskaitseasutustele edastanud tuhandeid luureandmete pakette ja analüüsiaruandeid, mille abil on olnud võimalik kindlaks teha enam kui 2000 lastevastaseid kuritegusid toime panevat isikut ja enam-vähem sama arv kannatanuid. Europol on liikmesriike toetanud ka politseiasutuste konfiskeeritud digitaalse materjali ekspertiisiga.

Operatsioon „Comfort”

2010. aasta alguses sai Madalmaade politsei ühelt Madalmaade veebihostingu ettevõttelt teavet ja andmeid selle kohta, et ühte nende klientide serveritest oli sisse häkitud. Häkkerid olid sellesse serverisse paigutanud laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava pildikogu. Ettevõte salvestas serveri logifailid koos avastatud materjaliga eraldi serverile ning edastas selle Madalmaade politseile.

See andis need andmed Europoli andmebaasidesse. Europol analüüsis neid ning edastas analüüsiaruanded kõikidele mõjutatud riikidele. Analüüsi tulemusel tehti kindlaks 3931 kannatanut ELis ja 6041 kannatanut väljastpoolt ELi.

Operatsioon „Venice Carnival”

See operatsioon kestis 2009. aastast 2010. aastani. Itaalia Posti- ja Sidepolitsei ning Europol paljastasid kuritegeliku rühmituse, kes paigaldas ettevõtete turvamata serveritele pahavara, levitades selle abil laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat šokeerivat materjali.

Itaalia politsei sai rühmituse tegevusest teada siis, kui üks vanaema, kes oli internetis oma lapselastele kinke otsinud, klikkas ühe internetipoe lingile, mis viis ta hoopis laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat materjali sisaldavale veebisaidile. Ta teatas sellest kohe politseile, kes hakkas 2009. aasta alguses ebaseaduslikke veebilehti regulaarselt jälgima. Kõnealused veebilehed näisid asuvat Itaalia veebiserveril.

Põhjalikuma analüüsi käigus avastati, et asjaomane server, nagu nii mõnedki teised serverid kogu maailmas, olid pahavaraga nakatatud. Kuritegelik rühmitus kasutas seda pahavara selleks, et saada veebiservereid oma kontrolli alla ja suunata süütuid internetikasutajaid ebaseaduslikele veebisaitidele, mis sisaldasid laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat materjali.

Itaalia politsei andis nakatatud veebisaitide kohta luureandmeid, mille Europol edastas kõigile ELi õiguskaitseasutustele, aga ka riikidele ja asutustele, kellega Europol teeb koostööd. Täiendava uurimise käigus selgus, et nakatatud veebiserverite seaduslikud omanikud ei olnud probleemist teadlikud ega osalenud aktiivselt kõnealuses kuritegevuses. Uuringud kinnitasid, et kurjategijad said nende servereid nakatada sellepärast, et need olid turvamata.

Pahavara kasutanud rühmitus oli pärit Ida-Euroopast ja sellel olid sidemed kogu maailmas. Arvatakse, et nad tootsid ise laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat materjali, mida seejärel müüdi turvaliste ja anonüümsete veebisaitide kaudu. Itaalia Posti- ja Sidepolitsei töötas koos Europoliga välja strateegia raha liikumise jälitamiseks ning ebaseadusliku materjali ostjate ja lõpptarbijate tuvastamiseks.

Operatsiooni tulemusel on kogu maailmas „puhastatud" enam kui 1000 veebiserverit ja vastutusele on võetud nende omanikud, mistõttu on ELi kodanike jaoks oluliselt vähenenud sellisele ebaseaduslikule materjalile sattumise tõenäosus veebis. Materjali tootjate ja nendega seotud kurjategijate kindlakstegemine, mis on keeruline, kestab veel.

Projekt „HAVEN" tõkestab laste väärkohtlemist eurooplaste poolt

Projekt „HAVEN" koordineerib ELis tegevust, mille eesmärk on tõkestada laste seksuaalset väärkohtlemist eurooplaste poolt mujal kui päritolu- või elukohariigis. Projekti raames kavatsetakse koordineerida ka Euroopa õiguskaitseasutuste rahvusvahelisi operatsioone. Pikemas perspektiivis tuleb kasutusele võtta ka ennetavad abinõud, nagu näiteks alalised teavitused või hoiatussüsteem, mis aitavad lastevastaseid seksuaalkuritegusid toime panevaid isikuid jälitada, nende tegevust piirata ja lapsi kaitsta.

Cospoli laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava internetimaterjali projekt (Circamp)

Cospoli laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava internetimaterjali projekt (Circamp) edendab ELi liikmesriikides filtreerimistehnoloogia kasutamist, mis tõkestab juurdepääsu laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavat materjali sisaldavatele tasulistele veebisaitidele. Projekti raames on välja töötatud toimiv filter, mida on laialt levitatud. Filter on juba kasutusele võetud Itaalias, Malta, Norras, Rootsis, Soomes, Taanis ja Ühendkuningriigis. Liikmesriikides filtri abil kogutud andmed saadetakse analüüsimiseks Europolile.

Projekt „Funnel Web”

Projekti „Funnel Web” raames käsitletakse isikute taotlusi, kelle nimele on registreeritud eespool nimetatud riikides Circampi filtri poolt ekslikult musta nimekirja kantud veebisaidid. Europol on koostöös Circampiga blokeeritud domeenide omanike jaoks sisse seadnud teatamissüsteemi. Selle eesmärk on kokku koondada kaebused ja taotlused, mis käsitlevad domeenide staatuste ümberhindamist. See peaks tagama, et selliseid taotlusi saab käidelda kõigis riikides, kus asjaomane domeen on kantud musta nimekirja.

Europol hõlbustab domeeniomanike ja pädevate õiguskaitseasutuste vahelist suhtlust. Samas on domeenistaatuse ümberhindamist käsitlevate taotluste üle otsustamine siiski liikmesriikide pädevuses.

Euroopa finantskoalitsioon

Euroopa finantskoalitsiooni (EFC) eesmärk on tõkestada laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali müügist kasu saamist. Selles algatuses on jõud ühendanud suured finants-, interneti- ja tehnoloogiaettevõtted, Europol, Euroopa politseiasutused, Euroopa Komisjon ning lastekaitsele spetsialiseerunud vabaühendused, et jälitada, tõkestada ja konfiskeerida tulu, mida saadakse sündsusetute piltide müügist. Alates 2011. aasta algusest kavatseb Europol koordineerida koalitsiooni juhtrühma tegevust ning asub selle eesistuja rolli.

3.5. Ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamine

Ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitavad organiseeritud kuritegelikud rühmitused seisnevad enamasti väiksematest rühmadest koosnevates võrgustikes. Enamikul neist on sisserändajatega, keda nad abistavad, ka etnilised või kultuurilised seosed. Organiseeritud kuritegelikud rühmitused on üldiselt väga paindlikud ning nad oskavad rahvuserinevustele vaatamata teha piiriülest koostööd isegi piirkondades, kus rahvuskonfliktid on tavalised. Nad on kiired avastama ja ära kasutama mitmesuguseid ühiskonnas toimuvaid muutusi, nagu näiteks õiguskaitsetaktika ning õigusaktide muudatused, aga ka leidma uusi või odavamaid transporditeid või uusi piiriületuskohti.

Europol toetab liikmesriike ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamise vastu võitlemisel analüüsidega.

Ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitavad kuritegelikud võrgustikud on mõnikord tegevad ka muudes kuritegevuse valdkondades, nagu näiteks reisidokumentide võltsimine, narkokaubandus, rahapesu, inimkaubandus jms.

© Claudia Conrad

Europol on selle analüüsiprojekti jaganud allprojektideks, mis hõlmavad konkreetseid organiseeritud kuritegelikke rühmitusi, rahvusi, tegutsemisviise või geograafilisi piirkondi. 2010. aastal olid aktiivsed seitse allprojekti, millega keskenduti vastavalt järgmisele: ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamine Vietnamist, Iraagist, Afganistanist, Iraanist, Lõuna-Aasiast ja Põhja-Aafrikast ning võltsitud dokumentide valmistamine ja levitamine. Alates 2010. aasta augustist on Europol osalenud ka ühise uurimisrühma töös, mis tegeleb selle analüüsiprojekti raames fiktiivabielude temaatikaga.

Viimase aasta jooksul toetas Europol kuut suurt üleeuroopalist operatsiooni, mis olid suunatud ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitavatele kuritegelikele võrgustikele ja mille tulemusel vahistati enam kui 80 kurjategijat. Operatsiooni koordineeriti koosolekutel, mida korraldas ja hõlbustas Europol. Operatsiooni ajal viibis koordineerimiskeskustes kohal analüüsifaili rühm, mis pakkus tehnilist ekspertiisi ja mobiilse büroo kasutamise võimalust. Uurimise etapis keskendusid Europoli ametnikud operatiivanalüüsidele. Paljudel juhtudel tuvastati seosed ELis toimuvate teiste uurimistega. Analüüside tulemused koondati ligi 150 aruandesse.

Mõiste „ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamine" hõlmab mitut rasket kuriteovormi, mille kõigi eesmärk on rahalise kasu eesmärgil aidata isikutel siseneda mõnda riiki või seal elukohta leida viisil, mis on vastuolus selle riigi seadustega. Seega hõlmab ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamine võltsitud reisidokumentide valmistamist ja hankimist või lubade hankimist valedel ettekäänetel ning isikute salajast vedu või nende muusugust abistamist selleks, et need pääseksid mõne riigi territooriumile või saaksid sinna jääda. Sageli on see seotud paljude muude kuritegudega.

Operatsioon „Ile Fantastique"

See üleeuroopaline uurimine kestis 14 kuud. Uurimine keskendus isikutele, keda kahtlustati ebaseaduslike immigrantide veos ELi peamiselt Vietnamist. Immigrantidele anti kohalejõudmise kohta täielik „garantii".

Sedasi „garanteeritud" reis maksis kokku kuni 40 000 eurot ja võis kesta paarist päevast kuni mitme nädalani. Immigrantide pered müüsid reisi rahastamiseks sageli maha oma kodud ja muu vara ning sattusid suurtesse võlgadesse.

Kuritegelik võrgustik varustas immigrandid sageli reisidokumentidega ja kehtivate viisadega, mis olid korrumpeerunud konsulaadiametnike abil hangitud valedel alustel. Kui immigrandid olid Euroopasse jõudnud, võttis kuritegelik võrgustik neilt reisidokumendid tagasi.

Europoli ja Eurojusti ning Inglise, Prantsuse, Saksa ja Ungari politsei ühiste jõududega vahistati 2010. aasta juunis 31 isikut, keda kahtlustati ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamises. Operatsiooni käigus otsiti läbi 42 hoonet. Läbiotsimiste raames leiti 66 Vietnami immigranti.

Europoli eksperdid pakkusid operatsiooni koordineerimiskeskuses tehnilist ekspertiisi ning koostasid operatiivanalüüse. Uurimise etapis koostas Europol luurearuandeid ning vahendas teabevahetust. Liikmesriikide ekspertidega tihedat koostööd tehes avastas Europol uusi kuritegelikke sidemeid.

Operatsioon „Alcazar”

2010. aasta juunis aitas Europol Hispaania, Prantsuse ja Saksa politseil vahistada 18 isikut, keda kahtlustati ebaseaduslikule sisserändele kaasaitamises. Läbi otsiti 15 hoonet, vahistati isikuid, kes olid pärit valdavalt India poolsaarelt, ja üks Maroko kodanik. Läbiotsimiste käigus leiti ja konfiskeeriti passikoopiaid ning seitse relva.

Ebaseaduslikud immigrandid olid ELi saabunud teistele, ehtsatele isikutele väljastatud, kuid spetsiaalselt nende jaoks kohandatud reisidokumentidega, mille hulgas oli ka 90-päevane tööviisa. Kui immigrandid olid Euroopasse toimetatud, võtsid kurjategijad neilt reisidokumendid tagasi, et neid uuesti kasutada.

© Europol

Prantsusmaa poolel oli kuritegeliku rühmituse kasum üle miljoni euro. Kogu reisi eest maksid immigrandid 13 000–15 000 eurot täiskasvanu kohta ja 8000–10 500 eurot lapse kohta.

Europoli eksperdid pakkusid kogu uurimise ajal tehnilist ekspertiisi ning koostasid operatiivanalüüse. Lisaks koostasid nad luurearuandeid ja vahendasid luureandmete vahetamist.

3.6. Eurode võltsimine

Europolil on volitus võidelda raha, eriti eurode võltsimise vastu ning ta on määratud eurode võltsimise vastu võitlemise Euroopa Liidu keskasutuseks. Sellest õiguslikust seisundist tulenevalt on Europol pädev toimima eurode võltsimise vastu võitlemise rahvusvahelise kontaktpunktina.

© Europol

Operatsioon „Seaweed”

2010. aasta juunis avastas Iirimaa politsei (Garda) pettuste uurimisbüroo 125 km kaugusel Dublinist asuva Borris-in-Ossory küla lähistelt külateest eemal asuva kunagise betoonitehase, mille juurde kuulus suur laohoone, torn ja mitu pikka treilerit. Ühe välidepoo oli rentinud kahtlusalune, kes oli sinna paigutanud oma konteinerkontori. Selle alla oli spetsiaalselt kaevatud punker ja sinna paigutatud kaks omavahel ühendatud konteinerit, mis olid täielikult varustatud raha võltsimiseks. Punkrisse pääses kontoris oleva vaiba alla peidetud luugi kaudu. Punkris asusid väga spetsiifilised trükimasinad.

Europoli ametnikud ühinesid Garda kriminalistikarühmaga, et pakkuda sellele tehnilist tuge. Reidid olid suunatud keerukale raha võltsimise projektile, mille sarnast ei oldud Iirimaal laadi ja ulatuse poolest varem nähtud. Europol osales selles operatsioonis oma mobiilse bürooga ja kriminalistikaseadmetega (UV-lamp, mobiiltelefoniskännerid jms). Lisaks toimus Europoli kaudu teabevahetus Iiri ametivõimude ja teiste liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahel. Operatsiooni käigus vahistati neli isikut. Kui politsei ei oleks selle kuritegeliku rühmituse tegevust avastanud, oleks sel olnud võimalik paisata turule miljoneid võltsitud pangatähti (eurod, naelsterlingid, USA dollarid jt). Europol osales kahel operatiivkoosolekul ning pakkus kohapeal tuge mobiilse büroo ja ekspertiisivahendite komplektiga (UFED).

Operatsioon „Thessaloníki”

2010. aasta veebruaris vahistas Thessaloníki politsei julgestusüksus ühe organiseeritud kuritegeliku rühmituse neli juhti, kes tegelesid võltsitud eurode ulatusliku levitamisega Kreekas.

Rühmitusse kuulusid Kreeka kodanikud, kellel olid sidemed organiseeritud kuritegelike rühmitustega Venemaalt, Bulgaariast ja teistest riikidest. Kahtlusalused tegelesid ka Euroopa Liitu saabuvale ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamisega. Rahvusvaheline politseikoostöö Europoli koordineerimisel algas 2007. aasta keskel, kui Lõuna-Venemaal asuvas Šahtõ linnas konfiskeeriti 70 000 euro väärtuses võltsitud 100- ja 200-euroseid. Vene võimud teatasid sellest ELi õiguskaitseasutustele ja toetasid Kreeka asutuste uurimist.

Uurimine viis politseiametnikud Kreekas Thessaloníki linna, kus kurjategijad olid Bulgaaria linnast Plovdivist pärit võltsijate vahendajad. Trükikoja, võltsitud rahatähtede põhiallika, likvideeris Bulgaaria ja Hispaania õiguskaitseametnikest koosnev uurimisrühm, keda toetas Eurojust ja koordineeris Europol.

Europol teeb tihedat koostööd Euroopa Liidu liikmesriikidega, Euroopa Keskpangaga, Euroopa Komisjoniga, Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF), Interpoliga ja teiste partneritega.

Et Europol tegutseb keskasutusena, pakub ta ELi liikmesriikidele ja teistele partneritele suurt toodete ja teenuste valikut. Europol toetab õiguskaitseasutusi aktiivselt, kogudes, analüüsides ja levitades kriminaalteavet ning hõlbustades selle vahetamist, pakkudes samuti uurimiste toetamiseks muidki teadmisi.

Operatsioon „Most”

2010. aasta aprillis vahistati Lublini linnas 14 inimest. Vahistatud kuulusid ühte suurde Poola võrgustikku, mis tegeles võltsitud 50- ja 100-euroste levitamisega ELis. Reid, kus osales üle 120 politseiametniku, sai teoks tänu Itaalias, Poolas ja Hispaanias kolm aastat kestnud uurimisele, mida Europol koordineeris ja toetas. Kohapeal viibis kaks Europoli ametnikku, kes pakkusid tuge Europoli mobiilse büroo kasutamisvõimaluse kaudu. Europol koostas Poola jaoks mitu operatiivanalüüsi aruannet, sealhulgas ühe olulise ja põhjaliku analüüsiaruande sotsiaalvõrgustiku kohta.

Kogu operatsiooniga seotud uurimine puudutas mitut Poola organiseeritud kuritegeliku rühmituse haru, mis tegutsesid ELi riikides. Operatsiooni käigus vahistati üle 80 kurjategija.

Europol osales uurimistel alates 2008. aasta juunist ning toetas neid analüüsidega, logistikaga ja rahaga. Europol koordineeris ka Hispaania, Itaalia, Poola ja Saksamaa vahelist koostööd ning jagas nõuandeid ja väljaõpet. Selle uurimistöö raames korraldati Europolis ja ELi liikmesriikides mitu operatiivkoosolekut. Operatiivtuge pakuti uurimistele kahel korral, milleks muu hulgas saadeti kohale Europoli mobiilne büroo. Operatsioon loeti väga õnnestunuks, kuna selle tulemusel suudeti likvideerida suur ja ohtlik kuritegelik rühmitus, mis tegeles võltsitud eurode massilise levitamisega.

Europol osales ka ühistes uurimisrühmades ning andis taotluse korral rahalist ja kohapealset abi. Lisaks pakub Europol õiguskaitseasutustele ekspertiisituge. Tänu sellele on võimalik kindlaks määrata võltsitud rahatähtede valmistamiseks kasutatud materjalide ja seadmete päritolu. Täiendavalt pakub Europol taktikalistes ja tehnilistes valdkondades tehnilist tuge ja väljaõpet euro pangatähtede kaitseks võltsimise eest.

Europol osaleb kõigis suuremates eurode võltsimist käsitlevates uurimistes Euroopa Liidus. 2010. aastal toetas Europol aktiivselt 838 uurimist, kus oli luubi all eurode võltsimine ja maksekaardipettused ning mis viisid viie suure trükikoja likvideerimiseni. Europoli rahalisel toel läbi viidud uurimiste tulemusel on võltsitud eurosid konfiskeeritud väärtuses üle 6 miljoni euro ning vahistatud 70 isikut.

Bulgaaria rahavõltsimiskoja likvideerimine

2010. aasta oktoobris vahistati Bulgaaria politsei erioperatsiooni käigus kolm kahtlusalust ja likvideeriti ebaseaduslik rahavõltsimiskoda. Ebaseaduslik trükimasin oli varustatud järgmiste seadmetega, mille abil trükiti võltsitud rahatähti:

- Heidelbergi ofsettrükimasin ja kuumtrükimasin (hologrammkujutiste trükkimiseks),
- tööstuslik paberilõikamismasin,
- rahalugemismasin,
- UV-lambid ning muud tähtsad seadmed ja toorained.

Selles operatsioonis pakkus Europol kohapeal mobiilse büroo tuge operatiivanalüüside ja ekspertiisiga. Europoli eksperdid tegid konfiskeeritud seadmete tehnilise analüüsi, mille käigus tuvastati ofsettrükimasina ofsetkummilt 100-euroste nii silmaga kui ka fluorestsentsvalguses nähtavaid kujutisi. Analüüsi tulemused viitasid selgelt sellele, et masinat oli kasutatud võltsitud eurode valmistamiseks.

3.7. Maksekaardipettused

Maksekaardipettused on üha suurem probleem kogu maailmas ja see tekitab ka Euroopa Liidus tohutuid finantskahjusid. Need kahjud saavad organiseeritud kuritegelike rühmituste ebaseaduslikuks kasumiks, mis investeeritakse kuritegevuse muude vormide arendamisse.

Sedalaadi pettuste kohta luureandmete vahetamise keskusena toetab Europol asjakohast uurimistegevust, et kaitsta ELi turgu ja selle tarbijaid ning mitte ainult ELis, vaid kogu maailmas.

Europol koostab analüüsiaruandeid ja ohuhinnanguid maksekaardipettuste ja selles valdkonnas organiseeritud kuritegelike rühmituste tegevuse kohta. Kuna maksekaardipettused on olemuselt piiriülesed, kasutatakse ELi tasandil tehtava koostöö hõlbustamiseks ka ühiseid uurimisrühmi.

EUROPOLI POPULAARSEIMAD TOOTED

Finantskuritegevuse teabekeskuse veebisait
Raha võltsimise uudised
Europoli *Ecstasy* logo kataloog
Eurode võltsimise olukorda käsitlev aruanne
Luureandmed mittesularahamaksetega seotud pettuste kohta
EMCDDA-Europoli ühine aruanne uute psühhoaktiivsete ainete kohta

Allikas: Europoli kasutajauuring

Maksekaardipettuste kohta uudiseid vahendades annab Europol nii liikmesriikide kui ka koostöösse kaasatud riikide uurijatele samuti teavet uute suundumuste ning kurjategijate võtete ja tegutsemisviiside kohta.

OHUHINNANG MAKSEKAARDIPETTUSTE KOHTA EUROOPA LIIDUS

2010. aastal koostas Europol ohuhinnangu maksekaardipettuste kohta Euroopa Liidus, mis avaldatakse 2011. aastal. Ohuhinnang kirjeldab praegust olukorda ning tulevasi suundumusi maksekaartide ja kaarditehingutega seotud kuritegevuse valdkonnas.

Tegemist on esimese sedalaadi ohuhinnanguga. Seni ei ole statistikat ja konkreetseid tegutsemisviise avaldatud, mistõttu õiguskaitseasutustel ja otsustajatel ei ole olnud olukorrast täielikku ülevaadet. Mõistes probleemi kasvavat tähtsust, otsustas sektor jõud ühendada ja tegi Europolile analüüsimiseks kättesaadavaks väga tundlikud andmed, mille põhjal ohuhinnang valmiski.

Ohuhinnangu eesmärk on anda soovitusi vastumeetmete jms konkreetsete meetmete kohta, mida tuleks pettuste vähendamiseks võtta nii siseriiklikul kui ka ELi tasandil. Praegune olukord ja asjaolu, et kurjategijad teenivad selles valdkonnas ebaseaduslikku tulu summas üle 1 500 000 000 euro, nõuab kiiret koostööpõhimõttel tegutsemist.

2010. aastal moodustas Europol **kriminalistikaekspertide võrgustiku**, mille ülesanne on analüüsida kaartide kopeerimisseadmeid. Võrgustik hõlbustab maksekaardipettustevastases võitluses rahvusvahelist koostööd tehnilisest küljest.

Kohapeal toetavad uurijate tööd Europoli mobiilne büroo ja mobiilne ekspertiisivahendite komplekt (kuhu kuulub kaardilugeja, universaalne ekspertiisiseade (UFED) ja kaardiandmete kontrollandmebaas). Kaardilugeja loeb andmeid nii ehtsate kui ka võltsitud kaartide puhul nii magnetribalt kui ka kiibilt. 2010. aastal saatsid liikmesriigid Europolile konfiskeeritud kaarte neile salvestatud andmete väljalugemiseks. Kaardilugejat on võimalik samal otstarbel kasutada ka politseireidide käigus. Mobiiltelefonidest on võimalik andmeid välja lugeda UFEDi abil. See seade võeti kasutusele 2010. aasta septembris, millest alates on sellega toetatud järjest kaht edukalt lõppenud operatsiooni. Kaardiandmete kontrollandmebaas sisaldab andmeid kaartide väljastajate kohta ning Europolis kasutatakse seda iga päev.

Europoli ja erasektori koostöö tulemusel on sündinud Europoli **kaardiandmete kontrollandmebaas**, mis sisaldab andmeid kogu maailma maksekaartide väljastajate kohta (AMEX, VISA, MasterCard ja tanklakaardid).

2010. aastal toetas Europol mitut ELi õiguskaitseasutuste korraldatud uurimist, mille eesmärk oli tõkestada rahvusvaheliste maksekaardipettustega tegelevate kurjategijate tegevust. Europol keskendus kõige ohtlikumatele organiseeritud kuritegelikele rühmitustele, kes valmistasid ja kasutasid ebaseaduslikke seadmeid, mille abil sai maksekaarte kopeerida, võltsida ja kuritarvitada. Tõhusa piiriülese koostöö tulemusel tõkestati mitme kaardiandmete kopeerimisseadmeid valmistava tehase ning neid seadmeid levitava rahvusvahelise võrgustiku tegevus.

© Fotolia

Kaardiandmete kopeerimine (ingl *skimming*): maksekaardi magnetriba kopeerimine ilma kaardiomaniku nõusolekuta toimub üldjuhul siis, kui kaardiomanik kasutab oma maksekaarti pangaautomaadis või müügiterminalis. Sedasi kopeeritud andmed kirjutatakse (kloonitakse) uutele kaartidele, millega võetakse kaardiomaniku kontolt ilma tema nõusolekuta raha välja. Harilikult toimub see väljaspool kaardiomaniku elukohariiki.

Operatsioon „Godfather”

Selles operatsioonis toetas Europol Belgia, Itaalia, Madalmaade, Rootsi, Rumeenia ja Saksamaa õiguskaitseasutuste koostööd, mille tulemusel tõkestati kaardiandmete ebaseaduslikke kopeerimisseadmeid valmistavate tehaste tegevus Rumeenias ning vahistati sellega tegeleva kuritegeliku rühmituse liikmed. Rühmitus tegeles kaardiandmete kopeerimisega ja nende abil sularaha ebaseadusliku väljavõtmisega. Neilt konfiskeeritud kopeerimisseadmeid oli võimalik paigaldada paljudele kogu maailmas kasutatavatele pangaautomaatidele. Viimane reid, mille käigus otsiti läbi 31 hoonet, toimus 2010. aasta jaanuaris Bukarestis. Reidi käigus konfiskeeriti ka sadu võltsitud maksekaarte, kasutamata kaardiandmeid, kopeerimisseadmeid, elektroonilisi seadmeid (mikrokaamerad, PIN-koodi sõrmistikud) ja kaartide võltsimiseks kasutatud vahendeid. Europol esitas Rumeeniale mitu analüüsiaruannet ja ka kaardiandmete kopeerimiseks kasutatud tarkvara analüüsi. Bukarestis toimunud reidile järgnevatel kuudel lakkasid kaardiandmete kopeerimisega seotud vahejuhtumid.

Operatsioon „Lottery”

Hispaanias, Itaalias, Prantsusmaal ja Rumeenias tegutses organiseeritud kuritegelik rühmitus, mis kuritarvitas interneti kaudu varastatud maksekaardiandmeid. Kurjategijatel õnnestus lühikese aja jooksul tekitada 400 000 eurot kahju. Europol toetas seda rahvusvahelist operatsiooni üle aasta, koostades alguses mitu analüüsiaruannet, mis viitasid juhtumi rahvusvahelisusele.

Seejärel paigutati 2010. aasta oktoobris viimase reidi hõlbustamiseks Rumeenias avatud operatiivkeskusesse Europoli mobiilne büroo ning selle andmebaasid ja tehnilised seadmed. Lisaks loeti Europoli mobiilsesse ekspertiisivahendite komplekti kuuluvate seadmete abil andmeid, mida kontrolliti kohe Europoli andmebaasidest. Õiguskaitseametnikud otsisid läbi 17 hoonet ja küsitlesid 22 kahtlusalust. Lisaks täideti Prantsusmaal ja Rumeenias 16 vahistamismäärust. Tänu operatsioonile on ELi turg nüüd selle rühmituse eest kaitstud.

Europoli lihtsad soovitused kaardiandmete kopeerimise vältimiseks

Kaitske oma PIN-koodi. PIN-koodi sisestamisel **varjake sõrmistikku** käega ja kehaga, et keegi teie sisestatavat koodi ei näeks. Ärge andke oma PIN-koodi kellelegi, isegi mitte siis, kui inimene tutvustab end kui politseiametnikku või pangatöötajat.

Märgake teisi enda ümber. Kui märkate kedagi, kes käitub kahtlaselt või kes tekitab teis ebamugavust, minge teise pangaautomaati.

Seiske pangaautomaadi **lähedal**.

Kui märkate pangaautomaadi juures **midagi ebatavalist**, siis ärge kasutage seda automaati ning andke sellest kohe teada pangale ja politseile.

Olge valvas. Kui märkate, et keegi trügib või jälgib teid, katkestage tehing ja minge teise pangaautomaati.

3.8. Kõrgtehnoloogiline kuritegevus

Europoli juures tegutsev kõrgtehnoloogilise kuritegevuse keskus pakub liikmesriikidele tuge üldises küberkuritegevusevastases võitluses. Keskus arendab Euroopa platvormi, et rahuldada liikmesriikide vajadusi selles tähtsas uues kuritegevusvaldkonnas.

© Fotolia

3.8.1. Küberkuritegevus

Kuritahtlik tegevus internetis jätkas 2010. aastal kasvamist. Veebipõhiseid teenuseid rünnates, näiteks nn pahavara abil, ohustavad häkkerid lõppkasutajaid üha enam. Samal ajal jätkavad küberkurjategijad vabalt oma ebaseaduslikult hangitud teabe, oskuste ja vahenditega kauplemist.

Nüüdseks on olemas keerukas ja iseseisev digitaalne varimajandus, kus andmetest on saanud ebaseadus-

lik tarbekaup. Varastatud isiku- ja finantsandmetel on käegakatsutav rahaline väärtus. See ajendab küberkurjategijaid mitmesugustele tegevustele, nagu näiteks andmepüük, DNS-rünnakud (ingl *pharming*), pahavara levitamine ja ettevõtete andmebaasidesse sissehäkkimine. Neid toetavad omavahel seotud pahavara kirjutajad, spetsiaalsed veebihostid ja isikud, kel on võimalik välja rentida tuhandetest arvutitest koosnevaid võrke automatiseeritud rünnakuteks.

Konkreetselt selle valdkonna analüüsimiseks koostatud spetsiaalse tööfaili kaudu on Europol osalenud piiriülestes operatsioonides, mis on olnud suunatud finantseerimisasutuste ründamiseks kasutatavale pahavarale. Praegu on uurimisel mitu juhtumit, mida Europol toetab. Järgmisel aastal on sellega seoses oodata ühisoperatsioone.

Küberkuritegevuse üha kasvav osatähtsus ELis on viinud selleni, et küberkuritegevus on nüüd ELi sisejulgeoleku strateegia prioriteet ja seega ka Europoli prioriteet.

2010. aastal loodi Europoli juures digitaalse ekspertiisi ning teadus- ja arendustegevuse võimalused, mis peaksid kavakohaselt tuleval aastal uute tehniliste ressursside abil laienema.

Europol valmistas hiljuti ette ja korraldas kolm uut küberkuritegevuse uurimise koolituskursust ELi ja läbirääkijariikide spetsialiseerunud politseiametnikele.

2010. aastal moodustati ELi küberkuritegevuse üksuste juhtidest ning Euroopa Komisjoni ja Eurojusti spetsialistidest koosnev Euroopa küberkuritegevuse rakkerühm (EUCTF), et luua platvorm küberkuritegevuse valdkonnas uurimiste korraldajatele ja süüdistajatele. EUCTF abistab ELi ühtse lähenemisviisi väljatöötamisel ja edendamisel, et toetada küberkuritegevusevastast võitlust ja lahendada probleeme, mis on tekkinud kübertehnoloogia kuritegeliku kasutamise tagajärjel. Europol jätkab samuti suhete ja koostöö parandamist erasektori ja teadusringkondadega, kuivõrd neil on küberkuritegevuse valdkonnas ning selle uurimises tähtis roll. Koostöö edendamiseks kavatsetakse välja töötada uued strateegiad.

Stockholmi programmi raames, mille eesmärk on luua Euroopa Liidu 500 miljoni kodaniku jaoks turvalisusel ja õiglusel rajanev ühtne ala, on Europoli kutsutud süvendama küberkuritegevuse strateegilist analüüsimist. Kokku on lepitud mitmes järelduses ja algatuses, mis määratlevad kooskõlastatud strateegia tõhusaks küberkuritegevusevastaseks võitluseks. See toimub nendele kuriteoliikidele kohasel viisil: seksuaalne vägivald ja laste seksuaalset kuritarvitamist kujutavad visuaalsed materjalid, terrorism, elektrooniliste võrkude ründamine, pettus, identiteedivargus jms.

Euroopa küberkuritegevuse keskuse strateegiliste ettevalmistustega seoses koostas Europol interneti vahendusel toimuva organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnangu (iOCTA), mis avaldatakse 2011. aastal.

3.8.2. Europoli küberkuritegevusevastase võitluse süsteem

Europoli küberkuritegevusevastase võitluse süsteem, mida praegu rakendatakse, toetub kolmele sambale.

- Internetikuritegevusest teatamise sidussüsteem (I-CROS). Tegemist on liikmesriikide ja Europoliga seotud kolmandate osapoolte võrgupõhiste kontaktpunktide Euroopa keskusega, kuhu võib teatada kõigist internetis toime pandud kuritegudest ning mille kaudu võib vajaduse korral taotleda nende Euroopa tasandil uurimise kiirendamist.
- Europoli spetsiaalne tööfail, mis on koostatud internetis ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil rahalise kasu eesmärgil toimuva organiseeritud kuritegevuse analüüsimiseks. Eesmärgiks on küberkuritegevusega tegelevate rühmituste kindlakstegemine ja võimaluse korral nende tegevuse lõpetamine. Küberkuritegevus on tavaliselt suunatud arvutisüsteemide või -võrkude vastu. Konkreetsemalt hõlmab küberkuritegevus pahavara

arendamist, häkkerlust, identiteedivargusi ning keerukaid andmepüügi ja e-kaubanduse rünnakuid. Analüüsimiseks koostatud tööfail on üks vastus ELi liikmesriikide abipalvele seoses küberkuritegevusevastase võitlusega rahvusvahelisel tasandil.

- Interneti- ja kriminalistika eksperdifoorum (I-FOREX). Foorumil on oma portaal, mille kaudu kogutakse kokku kogu teave, mis ei ole seotud isiku- või operatiivandmetega, mis tegelikult kuuluvad kahe esimese samba alla. I-FOREXisse koondatav teave on seotud peamiselt politseitöö parimate tavadega ja väljaõppega ning aitab uurijatel oma tehnilisi oskusi jooksvalt täiendada.

3.9. Intellektuaalomandivastased kuriteod

Intellektuaalomandi valdkonnas rikutakse peamiselt kaht liiki tunnustatud ja kaitstud õigusi. Esimesed hõlmavad tööstusomandi õigusi mitmesugustes valdkondades, nagu näiteks tunnusmärgid (kaubamärgid), patendid, näidised ja mudelid (võltsimine). Teised on kirjandusliku ja kunstilise omandi, nagu näiteks filmide, muusikateoste ja tarkvara (piraatlus) õigused (autoriõigus). Võltsimine on seotud tööstusomandi õiguste, piraatlus autoriõiguse rikkumisega.

Piraatlusring

Belgia föderaalse politsei Brüsseli küberkuritegevuse üksus juhtis ühe filmipiraatide võrgu rahvusvahelist uurimist. 2010. aasta septembris tegid Europol ja Eurojust koostööd, mis viis 15 isiku vahistamiseni ning 49 serveri konfiskeerimiseni 12 ELi riigis ning ühes ELivälises riigis. Selle rühmituse tegevuse tõttu tööstusele tekitatud kahju ulatus hinnanguliselt ligi 30 miljoni euroni aastas.

Europoli kõrgtehnoloogilise kuritegevuse keskus ja üks analüüsirühm korraldasid Europolis operatiivkoosolekuid parima strateegia väljatöötamiseks. Selles väga tehnilises valdkonnas oli oluline kaitsta digitaalseid tõendeid, mida hoiti serveritel ja kõvaketastel, mistõttu selle edukalt lõppenud operatsiooni üks tähtsamaid osi oli samaaegne tegutsemine. Operatsioonipäeval vahetasid 13 kaasatud riigi kontaktametnikud Europoli juhtimiskeskuses reidi ajal reaalajas teavet.

Viimaste andmete kohaselt konfiskeeris toll 2009. aastal ELi piiridel 43 500 juhtumiga seotult 118 miljonit võltsitud ja piraattoodet[7]. Need arvud ei hõlma nn ELi-siseseid konfiskeerimisi või teiste õiguskaitseasutuste, nagu näiteks politsei ja tolliametite uurimisi. Lisaks ei hõlma need arvud ka ELis toodetud võltstoodete avastamisi. Euroopa võltsimis- ja piraatlusalane vaatluskeskus on loodud eesmärgiga parandada ELi siseturul leviva võltsimise ja piraatluse kohta saadaoleva teabe ja statistika kvaliteeti[8].

[7] Euroopa Komisjoni maksunduse ja tolliliidu peadirektoraadi avaldatud andmed, 7. juuli 2009.

[8] http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/observatory/index_en.htm.

Võltsimine ei hõlma enam ainult luksuskaupu. Nüüdseks on sellest saanud globaalne probleem, mis hõlmab igasuguseid kaupu, sealhulgas suurt hulka tarbekaupu alates sigarettidest kuni rõivaste ja aksessuaarideni, aga ka tooteid, mis võivad mõjutada inimeste tervist ja ohutust, nagu näiteks elektroonikaseadmed, joogid, toiduained ja ravimid.

Võltsimine ja piraatlus võivad ühiskonnale, majandusele ja tarbijatele tekitada tõsist kahju. Nad mõjutavad seaduslikku ettevõtlust, piirates käivet ja tulu, ning seega ka innovatsiooni, investeeringuid ning teadus- ja arendustegevusele eraldatud vahendeid. Võltsimine soodustab kõlvatut konkurentsi, kuna võltsijad ei järgi seadusi ega maksa makse, mida seaduslikud ettevõtted peavad tegema. Seega mõjutab see kuritegevus ka tööhõivet ning röövib riigieelarvest maksu- ja aktsiisitulu. Võib-olla veel olulisem on see, et võltsimine võib tarbijate jaoks kaasa tuua suured tervise- ja ohutusriskid, eriti arvestades, et võltsitud on ka selliseid tooteid nagu elektroonikaseadmed, joogid, toiduained, ravimid ja mänguasjad.

Võltsitud pestitsiidid

2010. aastast on pärit juhtum, kus oli tegemist selliste võltsitud ja potentsiaalselt ohtlike kemikaalide ebaseadusliku tootmise, levitamise ja tarnimisega, mis olid mõeldud toiduainete ja mulla töötlemiseks ning muuks põllumajanduslikuks otstarbeks. Uurimise tulemusel konfiskeerisid Saksamaa võimud 28 tonni võltsitud pestitsiide, millel oleks olnud inimeste tervisele laastav mõju. Pärast konfiskeerimist andis Europol välja hoiatussõnumi, mis põhines teistes liikmesriikides varasemate uurimiste käigus kogutud luureandmetel ja oli suunatud asjaomastele kemikaaliloa omanikele. Europol koostas analüüsiaruanded ja korraldas asjaomaste riikidega operatiivkoosoleku.

Europoli hoiatussõnum teavitas ka õiguskaitseasutusi sedalaadi toote käitlemisega seotud ohtudest, kuna võltsitud kemikaalide leekpunkt oli kõigest 24 °C.

Europoli kogutud luureandmed ja tõendid viitavad sellele, et organiseeritud kuritegelikud rühmitused tegelevad aktiivselt võltsitud tarbekaupade müümisega ja vähemal määral piraatlusega. Nende tegevusest tekkiv tohutu hulk raha, millele lisandub selles valdkonnas süüdimõistmisega määratud karistuste väiksus, on andnud kuritegelikele organisatsioonidele võimaluse teenida suuri kasumeid, millega toetatakse ka muud kuritegevust. Nii on võltsimisel ja piraatlusel seosed ebaseadusliku sisserände, rahapesu, salakaubanduse, narkokaubanduse ja korruptsiooniga.

Võltsitud elektrilised tööriistad

Selles operatsioonis keskenduti Itaalia kuritegelikele võrgustikele, mis kauplesid ohtlike võltsitud kaupadega, nagu näiteks elektrilised tööriistad ja generaatorid.

2010. aasta mais korraldasid seitsme ELi liikmesriigi õiguskaitseasutused koos Europoli ja Eurojustiga võrgustiku vastu suuroperatsiooni.

Operatsiooni koordineeris Napoli maffiavastane prokuratuur. Operatsiooni käigus vahistas Itaalia *Guardia di Finanza* üheksa isikut ning konfiskeeris materjale ja vara väärtuses üle 16 miljoni euro. Operatsioon oli kaks aastat kestnud uurimise käigus korraldatutest viimane. Varasemate operatsioonide ajal vahistati 60 isikut ning Belgias, Prantsusmaal ja Saksamaal korraldatud 143 laohoone läbiotsimisel konfiskeeriti 800 tonni võltsitud tooteid väärtuses 12 miljonit eurot. Kokku osales selles asutustevahelises uurimises 20 ELi ja kolm ELi-välist riiki.

3.10. Käibemaksupettus ELis

Varifirmadega seotud ühendusesisene pettus (MTIC) on organiseeritud maksupettuse keerukas vorm, mida kasutavad ELi liikmesriikide käibemaksusüsteeme kuritarvitavad kurjategijad. Ühendusesisese käibemaksupettuse kõige levinum skeem hõlmab vähemalt kaht liikmesriiki.

MTICi puhul loovad organiseeritud kurjategijad omavahel seotud ettevõtetest ja isikutest koosneva võrgu ning kasutavad selle osaliste vaheliste tegelike seoste varjamiseks liikmesriikide maksusüsteemide erinevusi. Käibemaksu petuskeemides osalevad isikud, kes tekitavad algselt maksukahju – nn varifirmad –, kes tegutsevad ainult lühikest aega, mõnikord ainult nädalaid, et seejärel kaduda.

Euroopa Komisjoni hinnangul kaotavad liikmesriigid käibemaksupettuste tõttu igal aastal ligi 60 miljardit eurot. Piiriülene käibemaksupettus ei mõjuta aga ainult Euroopa Liidu majanduslikke ja finantshuve, vaid ka seaduslikku ettevõtlust ning võib selle kaudu omakorda kahjustada tööhõivet. Lisaks võidakse käibemaksupettuse teel saadud tulu kasutada muu kuritegevuse, nagu näiteks sigarettide ja narkootikumide salakaubanduse rahastamiseks. Kasutusel olevates petuskeemides sooritatakse kas virtuaalseid või tõelisi „karusselltehinguid", millega ühtesid ja samu „kaupu" müüakse mitu korda edasi. Seda nimetatakse tavaliselt karussellpettuseks.

Traditsiooniline, kaupu – näiteks mobiiltelefone, arvutikiipe või väärismetalle – hõlmav MTIC ei ole enam ainus muret valmistav skeem. Märgatud on ka MTICi selget kandumist teenuste valdkonda, kus kurjategijad on väljendanud oma huvi mittemateriaalsete artiklite vastu ning laiendanud oma haaret keskkonna- ja energiaturgudele.

Avastatud on suuri käibemaksupettusi seoses ELi saastekvootidega. Europoli hinnangul oli süsinikukrediidi pettuste tõttu 2008. aasta juunist kuni 2009. aasta detsembrini tekitatud kahju umbes 5 miljardit eurot. Seepärast on Europolis loodud eriprojekt, et koordineerida liikmesriikide kriminaaluurimist ja toetada selles kauplemisvaldkonnas kogutavate luureandmete kiiret vahetamist.

Europoli varifirmadega seotud ühendusesiseste pettuste (MTIC) analüüsiprojekt on ainus kogu ELi hõlmav andmebaas, kus hoitakse MTICiga seotud kriminaalteavet. Seepärast on sellest saanud õiguskaitseasutuste jaoks esmane teabeallikas. Andmebaasis sisalduvad andmed ja teadmised aitavad sellest kuritegevusvaldkonnast luua usaldusväärset pilti ning teha kindlaks kõige suuremad kurjategijad. Europol on saanud piiriüleste MTICi petuskeemide jms kuritegude vastase võitluse tippkeskuseks.

Operatsioon „Blue Sky”

2010. aasta märtsis korraldasid Hispaania *Guardia Civil*'i ametnikud viie üksteisest pealtnäha sõltumatult süsinikukrediidi pettustega tegeleva kuritegeliku rühmituse suhtes vahistamisi ja läbiotsimisi. 2009. aasta aprillist novembrini olid need kurjategijad Hispaanias välja petnud 50 miljonit eurot. Vahistati üheksa isikut ja otsiti läbi 14 ettevõtte ruumid Madridis, Marbellas, Barcelonas ja Valladolidis, kus konfiskeeriti sularaha, arvutiriistvara ja dokumente.

Varsti pärast seda, kui asjast teatati Europolile, koostas see analüüsiaruande, mis tuvastas Hispaania „varifirma”. See kuulus ühte rahvusvahelisse rühmitusse, millel olid seosed mitme MTIC-pettustega tegeleva ahelaga, mis olid ELi teistes liikmesriikides uurimise all. Europoli aruandes sisaldusid ka kõik liikmesriikide registritest kogutud andmed asjaomaste ELi saastekvootidega kauplemise kontode kohta ning kõik andmed kvootidega sooritatud ostu-müügitehingute kohta. Nende andmete põhjal said Hispaania uurijad kindlaks määrata hooned ja ruumid, mis operatsioonipäeval läbi otsiti.

Europol saatis operatsiooni ajaks Hispaania uurijate juurde ka oma mobiilse büroo. See andis uurijatele võimaluse teha Europoli andmebaasides reaalajalisi otsinguid pettuses kahtlustatavate isikute ja ettevõtjate kohta.

Europol toetab Euroopa Komisjoni hallatavat tehnilise abi ja teabevahetuse programmi (TAIEX) seminaridega, mille eesmärk on soodustada kogemuste ja heade tavade vahetamist ELi liikmesriikide ning nende naaberriikide õiguskaitseametnike ja prokuröride vahel. Koostöö ELi-väliste riikidega on käibemaksupettustevastases võitluses oluline, kuna kurjategijad viivad sageli oma ebaseaduslikul teel saadud tulu EList välja.

3.11. Rahapesu

Europol toetab liikmesriike kuritegeliku rahapesu tõkestamisel ja selle vastu võitlemisel, eriti kahtlaste tehingute ning muude rahapesuandmete analüüsimisel.

Europoli büroo, mis tegeleb kuritegelikul teel saadud varaga (ECAB), abistab liikmesriikide finantsuurijaid kuritegevusest saadud tulu jälitamisel, kui seda varjatakse väljaspool uurijate jurisdiktsiooni, kuid Euroopa Liidu piires.

Operatsioon „Shovel”

Operatsioon „Shovel” oli suunatud ühele äärmiselt vägivaldsele, Iirimaalt pärit organiseeritud kuritegelikule rühmitusele, mis tegeles kogu Euroopas narko- ja relvakaubandusega. Europol abistas Belgiat, Hispaaniat, Iirimaad ja Ühendkuningriiki rühmituse kuritegelikul teel saadud tulu avastamisel ning mõjutatud liikmesriike selle rahapesuvõrgustiku likvideerimisel.

Tänu Europoli analüüsidele selgitati välja ka rühmitusega seotud uusi isikuid. 2010. aastal koguti uusi tõendeid ja kuigi suurem osa rühmituse äritegevusest näis liikuvat Hispaaniasse, jätkasid selle tipp-liikmed kuritegevust muudes ELi riikides.

2010. aasta märtsis toimus Europoli peakorteris operatiivkoosolek Iirimaad, Hispaaniat ja Ühendkuningriiki hõlmava suuroperatsiooni kavandamiseks. Aprillis järgnes sellele Eurojustis toimunud kooskõlastuskohtumine, kus osalesid pädevate kohtuasutuste esindajad. Operatsioon toimus 2010. aasta mais. Lisaks mitmele analüüsiaruandele, milles keskenduti eri isikute rollidele kuritegelikus rühmituses ning nende käsutuses olevatele vahenditele ELis, USAs ja Aasias, toetas Europol operatsiooni tõhusalt ka kolme mobiilse büroo samaaegse avamisega Iirimaal, Hispaanias ja Ühendkuningriigis. Need bürood toimisid juhtimiskeskustena, kus uurijaid said luureandmeid reaalajas turvaliselt vahetada.

Europoli kanalite kaudu vahetati üle 600 teabeühiku. Kohapeal viibisid asjaomaste riikide esindajad. Operatsioonis osales üle 700 uurija ning kolmes riigis toimus 38 vahistamist ja otsiti läbi arvukalt hooneid. Laua-, süle- ja pihuarvutite ning muude elektroonikaseadmete ekspertiis on käimas ning liikmesriikide uurijate rühmad on analüüsinud konfiskeeritud materjali.

Europoli juures tegutseb **kriminaaltulu jälitamisega tegelevate ametiasutuste vahelise Camdeni võrgu (CARIN)** alaline sekretariaat, mis on kriminaaltulu jälitamisega tegelevaid kohtu- ja õiguskaitseasutuste eksperte koondav mitteametlik võrgustik. CARINis on praegu registreeritud 55 liikme jurisdiktsioonid, sealhulgas kõik 27 ELi liikmesriiki ja 9 rahvusvahelist organisatsiooni. Igast jurisdiktsioonist on üks õiguskaitseasutus ja üks kohtuasutus määratud kontaktpunktiks, mille ülesanne on toetada piiriülest koostööd kriminaaltulu uurimisel, blokeerimisel või arestimisel ja konfiskeerimisel. Need kontaktpunktid abistavad üldiste küsimuste korral, mis puudutavad kriminaaltulu jälitamist nende jurisdiktsioonis, kuid osutavad olemasolevate õiguslike kanalite kaudu ka operatiivtuge.

Operatsioon „Dracula”

Operatsioon „Dracula” oli suunatud Rumeenia organiseeritud kuritegelike rühmituste vastu, mis tegutsesid mitmes ELi riigis – muu hulgas Austrias, Hispaanias, Itaalias, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal ja Taanis – ning ka Uus-Meremaal, Šveitsis ja USAs. Rumeenia organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi uurimisdirektoraadi (DIICOT) andmetel on see kuritegelik ring tegutsenud alates 2006. aastast ja korraldab internetis petuskeeme. Rühmituste tegevus oli mitmekülgne ja hõlmas muu hulgas järgmist: olematute kaupade müük võltsveebisaitide või eBay ja teiste oksjoniteenuseid pakkuvate teenuseosutajate ehtsate veebilehtede kaudu; isikut tõendavate dokumentide võltsimine pangakontode avamiseks välismaal; võltsitud krediitkaartide kasutamine interneti-pokkerimängudes. Kannatanutelt koguti raha Western Unioni ja MoneyGrami rahaülekannete teel, milleks kurjategijad avasid ise pangakontosid. Kindlaks on tehtud enam kui 800 kannatanut ja kogukahju on hinnanguliselt miljon eurot.

„Dracula” oli Tšehhi Vabariigi, Prantsuse, Rumeenia ja USA politseiasutuste ühisoperatsioon, kus tähtsamad reidid ja vahistamised toimusid Rumeenias. Tšehhi Vabariiki saadeti Europoli mobiilne büroo ja üks Europoli ekspert. Operatsioonis kasutati esimest korda Europoli satelliitsidevõimalustega varustatud bürood. Tšehhi Vabariigis toimunud reidide ajal oli väljas üle 150 politseiniku, läbi otsiti kümneid hooneid ja vahi alla võeti 31 kahtlustatavat.

Europol pakkus kohapeal operatiivtuge otsingutega nii oma infosüsteemis kui ka indekssüsteemis, kust leiti kaheksa kokkulangevust. Tšehhi Vabariigi politseile esitati konkreetne luurearuanne, mida kasutati täiendava tõendina kohtult ühe kahtlustatava isiku vahi alla jätmise taotlemisel.

4. Europoli haare

4.1. ELi liikmesriikide õiguskaitseasutused

Europol on kõigis 27 liikmesriigis asuvate siseriiklike üksustega ühenduses ööpäev läbi. See alaline teabe ja kuritegevusandmete vahetamine on võimalik tänu Europoli peakorteri juures tegutsevatele kontaktbüroodele. See on väga tähtis ja tõhus viis sidepidamiseks ja toetuse pakkumiseks ELi ligi kahele miljonile õiguskaitseametnikule ning eelkõige kõigile huvitatud uurijatele, kellel oleks Europoli toetusest oma tegevuses kasu.

Pärast seda, kui Taani sulges järk-järgult kõik oma kahepoolsed ELi kontaktbürood, otsustati 2010. aastal keskenduda õiguskaitsekoostööle Taani Europoli kontaktbüroo kaudu.

Europoli siseriiklikud üksused ja ELi liikmesriikide pädevate asutuste alluvuses töötavate õiguskaitseametnike arv

4.2. Europoli väliskoostöö

Europol teeb koostööd mitme ELi partneriga ning kolmandate riikide ja organisatsioonidega. Teabevahetus nendega toimub koostöölepingute alusel. Neid lepinguid on kahesuguseid ja nendes määratakse ära kolmandate osapooltega tehtava koostöö laad. Strateegilise koostöö lepingud võimaldavad pooltel vahetada igasugust teavet peale isikuandmete. Operatiivlepingute alusel on võimalik ka isikuandmete vahetamine.

Europoli jaoks on oluline koostöö ELi ja ELi-väliste riikide õiguskaitseasutustega ning muude partnerasutuste ja -institutsioonidega.

Praegu on Europolil koostöösidemed 17 ELi-välise riigiga, üheksa ELi asutusega ning kolme rahvusvahelise organisatsiooniga, sealhulgas Interpoliga, mis avaldub Europoli igapäevase tegevuse paljudes aspektides.

Nagu eelnenud aastatelgi, jätkas Europol oma tihedat koostööd teiste vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal tegutsevate ELi asutustega. 2010. aastal juhtis Europol rotatsiooni korras justiits- ja siseküsimuste valdkonna asutuste koostööd. Sellega seoses toimus 26. novembril 2010 Europolis justiits- ja siseküsimuste valdkonna asutuste juhtide kohtumine, mille eesistuja oli Europoli direktor ja kus osalesid CEPOL, EMCDDA, Eurojust, FRA, Frontex, Sitcen ning Euroopa Komisjoni, nõukogu sekretariaadi ning Belgia ja Ungari kui eesistujamaade esindajad. Kohtumise peateema oli asutustevahelise koostöö parandamine pärast Lissaboni lepingu sõlmimist. Arutati ka muid teemasid, nagu näiteks demokraatlik kontroll ja eelarveküsimused.

Asutustevaheline koostöö sai 2010. aastal uut hoogu eesistujariigi Rootsi taotlusega, mis oli suunatud CEPOLile, Eurojustile, Europolile ja Frontexile. Sellega palus Rootsi hinnata nende pidevat koostööd ja teha konkreetseid ettepanekuid selle koostöö parandamiseks. Sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele (COSI) esitati kaks aruannet. Nüüdseks on need vastu võetud ja rakendamisel. See protsess loodetakse lõpule viia 2011. aasta lõpuks. Kõnealused ettepanekud käsitlevad kahe- ja mitmepoolset koostööd ning hõlmavad ühist huvi pakkuvaid küsimusi, nagu näiteks koostöö operatiivküsimustes, juhtimises ja välissuhetes, teadus- ja arendustegevuses ning väljaõppe ja teadlikkuse suurendamisega seotud küsimustes.

COSI loomisega on tihenenud ka kontaktid ja operatiivkoordineerimine ELi justiits- ja siseküsimuste valdkonna asutuste vahel. COSI koostas koonddokumendi pealkirjaga „ELi sisejulgeoleku olukord", mille aluseks olid kolm strateegilist dokumenti: Europoli koostatud organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang (OCTA), aruanne terrorismi olukorra ja suundumuste kohta (TE-SAT-aruanne) ning Frontexi iga-aastane riskianalüüs. Ollakse kindlad, et sedalaadi ühine ohtude hindamine on oluline asjaomaste asutuste vahelise kooskõlastamise parandamiseks.

© Fotolia

5. Edasine tegevus

5.1. Strateegia ja eesmärgid

Europol on oma arengus jõudnud pöördepunkti ja on valmis võtma endale ELi õiguskaitses keskse rolli. Lähitulevikus lähtub Europol igapäevases tegevuses oma strateegiast, mis tagab ELi õiguskaitsekoostööle parima toetuse.

© Euroopa Komisjon

See strateegia on ambitsioonikas ja aitab Europolil lahendada kõige tähtsamad edasised ülesanded, aga ka kasutada kõiki võimalusi, et edasi areneda ning saavutada konkreetseid tulemusi. Europoli strateegia on kui kindlaksmääratud rada, mis viib Europoli ELi käsutusse ainulaadseid operatiivteenuseid andes oma põhieesmärkide poole kolmes põhivaldkonnas:

- Toimida ELi õiguskaitsetegevuse tähtsaima tugikeskusena
  Kavas on teha rohkem jõupingutusi Europoli valduses oleva teabe operatiivse väärtuse maksimeerimiseks ning analüüside esitamise ja muude operatiivteenuste osutamise sujuvamaks muutmiseks. Europol asub õiguskaitseasutuste ja -partnerite, sealhulgas Eurojusti ja Interpoli vahel tõhusama koostöö sisseseadmisel juhtrolli.
- Saada ELi kriminaalteabe keskuseks
  Liikmesriikidevaheline koordineerimine levinud teabelünkade väljaselgitamisel ja kõige suuremat tähelepanu nõudvate kriminaaluurimise sihtmärkide prioriteetide kindlaksmääramisel on oluline ning seda on kavas tugevdada. Europoli ainulaadsed võimed annavad talle võimaluse saada ELi tähtsaimaks teabekeskuseks, mis aitab neid küsimusi lahendada, ning luua teabeplatvorm, mis võib aidata tõhusamalt reageerida tähtsamatele julgeolekuohtudele. Kavas on edasi arendada Europoli turvalist teabevahetusvõrku, mis viib Europoli õiguskaitse „eesliinile" lähemale.
- Areneda edasi ELi õiguskaitse eksperdikeskusena
  Europol on üks esimesi asutusi, mis kasutab uudseid ja parimatel tavadel põhinevaid meetodeid ning pakub kvaliteetset väljaõpet konkreetsetes valdkondades, nagu näiteks eurode võltsimine, terrorism ja narkolaborite likvideerimine.
  Meil on kavas täita lüngad teadmistes ja oskustes parimate tavade arendamise ja levitamise teel ning abistada liikmesriike väljaõppe, tehnilise toe, kuritegude ennetamise, tehniliste ja ekspertiisimeetodite ja analüüsi ning uurimismenetluste valdkonnas toetuste, nõustamise ja teadusuuringute kaudu.

5.2. Pilguheit tulevikku

Europoli positsioon ELis on paranenud. Osaliselt on see tänu Lissaboni lepingule, tema uuele õiguslikule seisundile (nõukogu Europoli otsus) ning ameti enda uuele strateegiale ja parematele võimalustele. Tänu kõigile nendele sündmustele on Europolist saanud ELi õiguskaitseasutuste jaoks ainulaadne koostööpartner ning ELi otsuste tegemise protsessis tähtis osaleja.

Demokraatlik kontroll on samuti teema, mis on Europoli jaoks väga oluline. 2011. aastal võib olukord selles valdkonnas veelgi paraneda, mille aluseks on Euroopa Komisjoni 2010. aasta teatis[9]. Selle üks peamisi ideid on sellise alalise ühis- või parlamentidevahelise foorumi loomine, mis võiks koosneda nii liikmesriikide parlamentide kui ka Euroopa Parlamendi komisjonidest, mis tegelevad politseivaldkonnaga. Komisjoni

[9] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule, mis käsitleb menetlusi, millega Euroopa Parlament kontrollib koostöös liikmesriikide parlamentidega Europoli tegevust (KOM(2010) 776 (lõplik)).

eesmärk on samuti suurendada Europoli tegevuse läbipaistvust, tõhustades Euroopa Parlamendi (EP) ja liikmesriikide parlamentide teavitamist ning tagades, et need saavad korrapäraselt Europoli tooteid. Selle uue lähenemisviisi üks osa võiks olla EP kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonis (LIBE) toimuv arutelu Europoli mitmeaastase strateegia ja iga-aastase töökava üle. 2010. aasta juunis toimunud LIBE tutvumiskülastust Europoli peakorterisse võibki juba pidada praktiliseks näiteks Europoli demokraatliku vastutuse ja tema tegevuse läbipaistvuse tõhustamise kohta. Sedalaadi külastusi, kus keskendutakse Europoli operatiivtöö vahenditele, luureanalüüsidele ja usaldusväärsele andmekaitsekorrale, peetakse oluliseks Europoli potentsiaali selgitamise ja edendamise seisukohalt.

ELi juhtiva õiguskaitseasutusena on Europoli siht leida edaspidi rohkem võimalusi organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastase võitluse sujuvamaks muutmiseks. Need võimalused on juba välja selgitatud ja hõlmavad vajadust:

- arendada ELi õigusakte, mis käsitlevad küberkuritegevust, et ELi tsentraliseeritud oskusteadmiste ja ressursside, nagu näiteks Europoli omade toel võimaldada tõhusamaid uurimisi;
- parandada terroristide rahastamise analüüsimist ELi programmiga, mis annab ELi andmekaitsestandardeid säilitades õiguskaitses lisaväärtust;
- uurida võimalusi koostöö parandamiseks erasektoriga, et rohkem kasutada selle oskusteadmisi sellistes valdkondades nagu küberkuritegevus, rahapesu ja intellektuaalomandivastased kuriteod;
- mobiliseerida kogu ELi õiguskaitseasutusi, et lahendada ühiseid probleeme järjekindlalt.

Nendele uutele võimalustele vaatamata jääb Europoli esmatähtsaks eesmärgiks toetada ELi õiguskaitseasutusi eelkõige organiseeritud kuritegevuse raskete vormide ning terrorirühmituste tegevuse peatamisel ja lõpetamisel. See on prioriteet, mis on jäänud ja jääb ka edaspidi samaks, kuid kõigil õiguskaitseasutustel tuleb jätkata oma tööpõhimõtete, vahendite ja taktika uuendamist, et pidada sammu maailmas toimuvaga ning olla kurjategijatest ees.

© Euroopa Komisjon

Arvestades seda, et kuritegevus muutub üha keerukamaks, on ainult kohalikul või isegi riiklikul tasandil tehtav jõupingutus organiseeritud kuritegevuse või rahvusvahelise terrorismi ohjeldamiseks määratud ebaõnnestumisele. Seega langeb Europolile koostöös ELi liikmesriikidega ja partnerorganisatsioonidega ELi sisejulgeoleku tagamisel üha suurem roll. Mida tugevam on Europol, seda rohkem on tulemuslikke uurimisi ning seda paremini on ELi kodanikud kaitstud rahvusvahelise kuritegevuse ja terrorismi raskete vormidega seotud ohtude eest.

Europoli ülevaade – Europoli tegevuse üldaruanne
Euroopa Politseiamet
Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2012 – 60 lk – 21 x 29,7 cm

ISSN 1681-1550
ISBN 978-92-95078-06-2
doi:10.2813/23237

QL-AB-11-001-ET-N

Väljaannete talitus